

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Ärikorralduse instituut

Merit Soosaar

**ARVESTUSSÜSTEEMI KUJUNDAMINE RAHVUSVAHELISE
KONTSERNI TÜTARETTEVÖTTE AS KONE NÄITEL**

Lõputöö

Õppekava MAJANDUSARVESTUS JA ETTEVÕTLUSE JUHTIMINE, peeriala

majandusarvestus

Juhendaja: Ester Vahtre, EMBA

Tallinn 2022

Deklareerin, et olen koostanud lõputöö iseseisvalt ja olen viidanud kõikidele töö koostamisel kasutatud teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele, ning ei ole esitanud sama tööd varasemalt ainepunktide saamiseks. Töö pikkuseks on 7774 sõna sissejuhatusest kuni kokkuvõtte lõpuni.

Merit Soosaar

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 121609BDMR

Üliõpilase e-posti aadress: merit.soosaar@gmail.com

Juhendaja: Ester Vahtre:

Töö vastab kehtivatele nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

LÜHIKOKKUVÕTE	4
SISSEJUHATUS	5
1. UURIMISOBJEKTI JA UURIMISPROBLEEMI KIRJELDUS	8
1.1. AS KONE taust, ajalugu ja tegevusvaldkond	8
1.2. Uurimisprobleemi kirjeldus	11
1.2.1. Sisse ostetud ja automatiseeritud protsessid AS KONE-s	13
1.2.2. Majandusarvestutarkvara SAP	20
2. ARVESTUSSÜSTEEMI KUJUNDAMINE	23
2.1. Algdokumendid ja kontoplaan	23
2.2. Käibevarad ja põhivarad	27
2.3. Tulud ja kulud uuritavas ettevõttes	32
2.3.1. Tulude arvestus	32
2.3.2. Kulude arvestus	34
2.4. Aruanded ja aastaaruande koostamine uuritavas ettevõttes	35
2.5. Järeldused ja ettepanekud	38
KOKKUVÕTE	40
SUMMARY	43
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU	46
LISADE SISUKORD	48

LÜHIKOKKUVÕTE

Lõputöö ajendiks on viimaste aastate jooksul toimunud muutused uuritavas ettevõttes. KONE kontsernis on hetkel käimas finantsprotsesside automatiseerimise projekt ehk *Financial Transformation* ning sellest tulenevalt muutus kogu kontsernis majandusarvestuse programm. Uueks kasutatavaks majandustarkvaraks on SAP.

Lõputöö eesmärgiks on hinnata automatiseeritud protsesside ning sisseostetud teenuste mõju ettevõttele ning koostada ajakohane ja eestikeelne arvestussüsteemi dokumentatsioon Eesti üksusele. Lõputöö uurimuse tulemusena, autori poolt koostatud AS KONE raamatupidamise sise-eeskirjadele viitav link on leitav lisadest (vt Lisa 13). Arendusuurimuse meetodil koostatud lõputöös uurib autor, millised on väljakutsed Eesti keskmise suurusega ettevõtte raamatupidamisosakonna igapäevatöös SAPi kasutamisel ning toob välja erisused, millega arvestada ettevõttes, kus emaetevõtte poolt loodud raamatupidamisjuhendid tuginevad IFRS-1, kuid aastaaruanne tuleb koostada vastavalt Eesti finantsaruandluse standarditele (EFS).

Lõputöö tulemusena selgub, et nii automatiseeritud protsesside kui ka teenuste sisseostmise mõju ettevõttele oleneb teenuse sisseostu mahust. Osaliselt sisse ostetud teenused tekitavad üksusele kohati lisa ajakulu ja ülesandeid, kui täielikult sisse ostetud teenused lihtsustavad raamatupidaja tööd oluliselt. KONE sätestab, et SAPi koostatud bilanss on pigem proovibilanss, millest algab aruannete koostamine kohaliku seadusandluse jaoks, seega toob autor välja valemid, kuidas üksuse aastaaruande koostamisel kajastada tulu valmidusastme meetodil. Lõputöö raames tehtava uurimuse tulemusena koostab autor ettevõttele raamatupidamise sise-eeskirjad, mis vastavad antud üksuse igapäevatööle ja Eesti aruandluskorraldusele.

Võtmesõnad: finantsprotsesside automatiseerimine, teenuste sisseostmine e *outsourcing*, majandusarvestusprogramm SAP, tulu kajastamine valmidusastme meetodil

SISSEJUHATUS

Elame ajal, mil suurettevõtted, eriti rahvusvahelised kontsernid, liiguvad üha enam protsesside ühtlustamise ning harmoniseerimise suunas ja sellest ajendatuna luuakse finantskeskusi üle maailma. Ettevõtete tööprotsessid muutuvad ning võimaluse korral kasutatakse lihtsamate ja rutiinsemate ülesannete täitmiseks sisse ostetud teenust, nn *outsourcing* 'ut. On täiesti tavaline, et rahvusvahelise firma Eestis tegutseva tütarettevõtte ostuarved sisestatakse raamatupidamisprogrammi ning jõuavad raamatupidajani teiselt poolt maakera. Ka käesolev lõputöö on koostatud sellise ettevõtte näitel, kus protsesse järk-järgult automatiseeritakse ning ettevõtte liigub selles suunas, et üha rohkem tööloike ettevõttest välja viia.

AS KONE emettevõtte asub Soomes ning seetõttu lähtutakse üksuse igapäevatoos rahvusvahelistest finantsaruandluse standarditest (IFRS), kuid aastaaruandlus peab vastama Eesti finantsaruandluse standarditele (EFS). KONE'1 on olemas mahukad juhendid igapäevase finantsarvetuse teostamiseks (vt Lisa 1), mis on ingliskeelsed ja on koondatud ühtse nimetuse KONE Tee (*KONE WAY*) alla. Eesti seadusandluse järgi peavad raamatupidamise juhendid olema koostatud eesti keeles, kuid kuna tegemist on rahvusvahelise kontserniga ning ettevõtte igapäevane suhtlus toimub riigi- ning mandriüleselt, ei pea käesoleva töö autor vajalikuks kõiki dokumente eesti keelde tõlkida. Üks sellistest dokumentidest on kontoplaan, mis on koostatud inglise keeles. Kirjete selgitused on lihtsad ning arusaadavad, seega esineb ka antud töös näiteid mõningatest ingliskeelsetest dokumentidest (nt kontoplaan).

Käesoleva lõputöö teema ajendiks oli vaatlusaluse ettevõtte ühtse dokumendina vormistatud eestikeelse arvestussüsteemi/raamatupidamise sise-eeskirjade puudumine, mis vastavalt Eesti seadusandlusele on kohustuslikud kõikidele ettevõtetetele (va mikro-ettevõtetele) ning mis on vajalikud nii ettevõtte olemasolevatele kui ka uutele töötajatele. KONE AS-s on alates aastast 2017 toimunud palju muudatusi: ettevõttes on võetud kasutusele uus majandustarkvara, milleks on SAP, ning protsesse on järk-järgult automatiseeritud ja koondatud finantskeskustesse üle maailma (India, Slovakkia).

Lõputöö eesmärgiks on koostada AS-le KONE raamatupidamise sise-eeskirjade kujul juhend, mis vastaks Eesti seadusandlusele, oleks vastavuses kontserni nõuetega ning oleks üheselt arusaadav kõigile infotarbijatele. KONE raamatupidamise juhendid ettevõtte siseveebis on küll põhjalikud, kuid väikese üksuse jaoks on konkreetse informatsiooni leidmine vajalikul hetkel keeruline ja ajamahukas. Lõputöö eesmärgi saavutamiseks püstitas autor kolm uurimisülesannet.

Lõputöö uurimisülesanded:

- finantsprotsesside automatiseerimise mõju hindamine kontserni Eesti üksuse igapäevatööl;
- olulisemate erisuste analüüs IFRS-i ja EFS-i vahel KONE raamatupidamissüsteemi seisukohalt (tulu kajastamine valmidusastme meetodil, ettemaksu käsitlemine, rendiarvestus);
- ajakohase arvestussüsteemi dokumentatsiooni koostamine ettevõttele ja uue infotarbija vajadusteks (nt uus töötaja).

Ühiste raamatupidamisstandardite eesmärk on tagada, et KONE konsolideeritud finantsaruanded kajastaksid tõeselt ja õiglaselt KONE kontserni ning vastava majandusüksuse tulemust, finantsseisundit ja rahavoogusid (KONE 2021).

AS KONE siseveebist on leitavad juhendid ja raamistikud ettevõtte raamatupidamise korraldamiseks. Kontserni finantsraamistik koosneb järgnevatest dokumentidest:

- KAS (*Kone Accounting Standard*) – Kone raamatupidamise standard, mis koosneb 13 standardist ja on üles ehitatud IFRS-le. Antud standardid loovad raamistiku ettevõtte igapäevase raamatupidamise teostamiseks ning on kogu KONE grupi ühtse raamatupidamise süsteemi aluseks;
- KARI (*Kone Accounting and Reporting Standard*) - Kone raamatupidamise ja raporteerimise standard, mis on loodud selleks, et ettevõtte aruandlus harmoneeriks IFRS-ga;
- KOCA (*Kone Chart of Accounts*) - Kone kontserni kontoplaan.

Ettevõtte finantsosakonnas on erinevate protsesside, ülesannete ning funktsioonide täitmiseks kasutusel mitmeid erinevaid programme. Kasutusel olevad programmid on alljärgnevad:

SAP - majandusarvestus programm

FIORI - SAPi liides, arvekäsitus programm

KPM - programm, mis edastab partnerettevõttele üksuse poolt algatatud protsessid, nt kliendi/tarnija konto loomine, kreditarve soov, maksefaili kinnitamine

Qlik/Beacon - kuu/kvartali/aastalõpu raporteerimine

Microsoft Teams - ettevõtte suhtluskeskkond, arhiiv ning dokumentatsiooni säilitamise rakendus

COR-TF - garantiikirjade tellimise programm

''Mõistlik on sise-eeskirjad koostada võimalikult vastavalt tegelikule elule. Seetõttu tuleks nende koostamisel alustada enda ettevõtte äriprotsessi(de) analüüsimisest. Sellisel lähenemisel on võimalik saada eeskirjad, mis ka igapäevaelus kasutamist leiavad ja kulutatud aeg ja muud ressursid ei tundu pärast raiskamisena''.(Lepvalts 2013)

Autor keskendub käesolevas töös nendele finantsvaldkondadele ja teemadele, mis eksisteerivad vaadeldavas ettevõttes ning ei uuri valdkondi, mis antud ettevõtet ei puuduta. Autor kasutab lõputöös Eesti Raamatupidamise seadust, IFRS-i, teaduslikke artikleid ja kontserni poolt loodud raamatupidamise regulatsioone ja raamistikke.

Lõputöö on koostatud arendusuurimuse vormis ja on jaotatud kaheks peatükiks. Esimeses peatükis keskendutakse uurimisobjektile ning uurimisprobleemide kirjeldamisele. Teises peatükis kirjeldab autor kontserni nõudeid ning kasutusel olevaid raamistikke. Peatüki viimases osas tuuakse välja järeldused ning ettepanekud raamatupidamisosakonna igapäevatöö/arvestussüsteemi efektiivistamiseks.

1. UURIMISOBJEKTI JA UURIMISPROBLEEMI KIRJELDUS

Ettevõttes on töötajatel hea töötada ning uutel töötajatel lihtsam ettevõttesse sisse elada ning tööle asuda, kui firmas on olemas korrektselt/kompaktselt ning riigikeeles vormistatud arvestussüsteem. Korrektselt vormistatud, kergelt ja kiirelt leitavad ning kättesaadavad tööjuhendid ning protsesside kirjeldused väljendavad ettevõtte juhtkonna/finantsosakonna head tahet ning austust oma töötajate vastu. Selleks, et arvestussüsteemid saaksid vastavalt seadustele ning kontserni nõuetele kirja pandud, on tarvis koostada raamatupidamise sise-eeskirjad, mis vastaksid ettevõtte protsessidele ning Eesti seadusandlusele. KONE AS-s on kõnealuse dokumendi järele reaalne vajadus, kuna ettevõttes käimas olev protsesside automatiseerimise programm on enesega kaasa toonud palju muudatusi, mis on ka käesoleva lõputöö ajendiks.

Käesolevas peatükis kirjeldab autor uurimisobjekti, annab ülevaate uurimisküsimustest ning kavandatavast lahendusest.

1.1. AS KONE taust, ajalugu ja tegevusvaldkond

AS Kone on Eestis esindatud aastast 2010. Varasemalt müüs KONE tooteid Eestis AS Kandur. Aastal 2010 omandas KONE emaettevõtte AS Kanduri. Eesti üksuses töötab hetkel 63 töötajat. Nendest on 20 kontoritöötajat ning 43 paigaldus- ning hooldusosakonna töötajat. AS KONE tegevusalaks on liftide, eskalaatorite ning kaldteede müük ning hooldus. Emaettevõtte KONE Oyj asutati aastal 1910, kui masinate remonditöökoda hakati kutsuma KONE-ks, mis tõlgituna soome keelest eesti keelde tähendab "masin". Rohkem kui sajand hiljem on KONE missiooniks muuta inivoogude liikumine linnakeskonnas sujuvamaks. KONE b-klassi aktsiad on noteeritud Nasdaq Helsinki Ltd. Börsil.

Ettevõtte tegevusvaldkond/ärisuunad

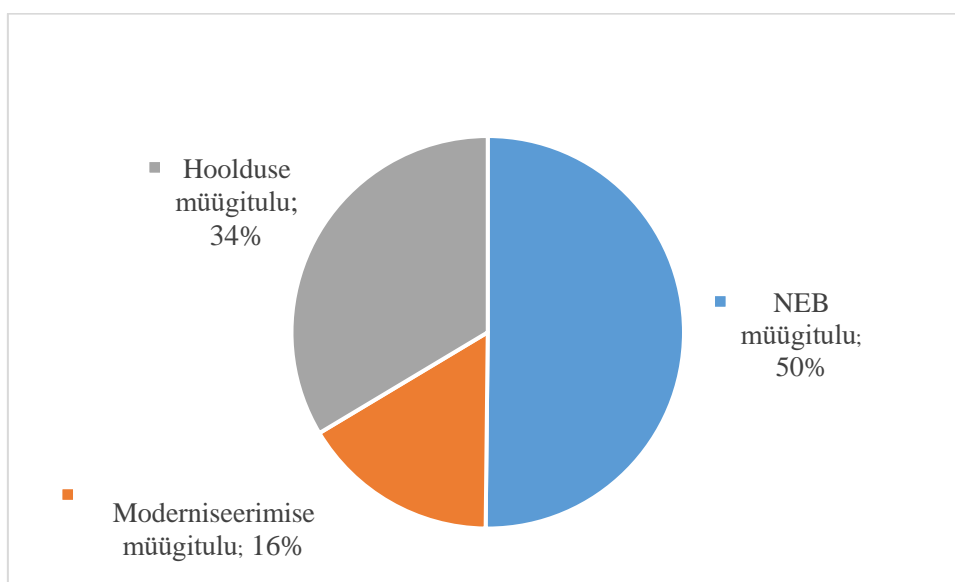
Me tunneme inimeste liikumise üksikasju hoonetes ja hoonete vahel ning kuidas muuta teekond turvalisemaks, mugavamaks ja kindlamaks (KONE AS ... 2021).

Kõnealuse ettevõtte tegevusvaldkond jaguneb kaheks suuremaks valdkonnaks:

- SEB - *Service Business* - teenuste ärisuund;
- NEB - *New Equipment Business* - uute toodete ärisuund.

Müügitulu kahe valdkonna vahel jaguneb pooleks. Hooldusosakonna alla kuulub ka moderniseerimise ärisuund. Kuigi antud ärisuunda raporteeritakse hooldusosakonna tulemustes, toob autor hoolduse ja moderniseerimise müügitulemused eraldi välja, näitamaks, kui suur osa hooldusosakonna müügitulust saadakse liftide moderniseerimise ärisuuna müügist.

Järgneval joonisel (vt. Joonis 1) on kujutatud 2020 aasta AS KONE kolme müügivaldkonna müügitulu protsentides.



Joonis 1. 2020 a müügitulu osakaal osakondade lõikes
Allikas: Autori arvutused/AS KONE kasumiaruanne

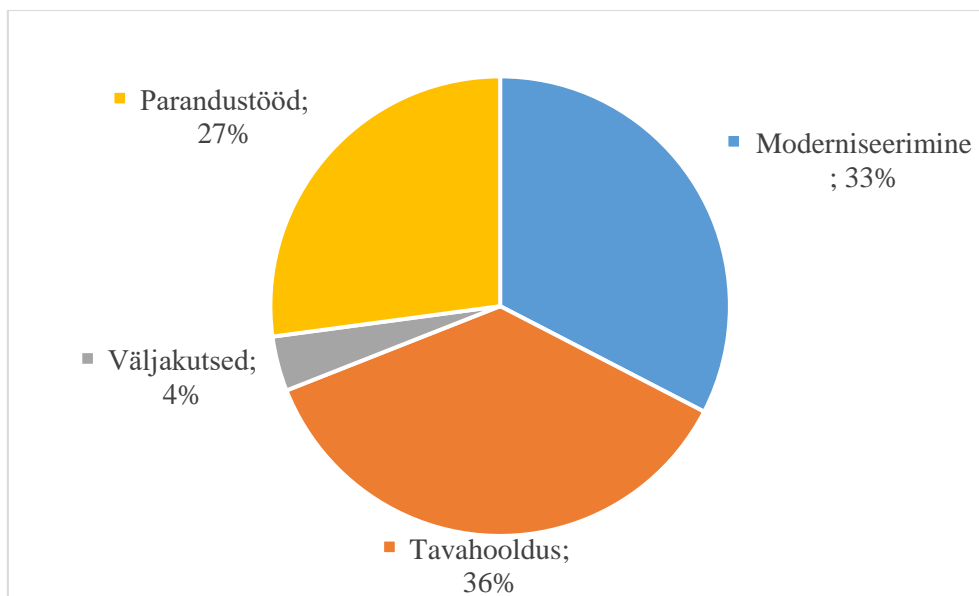
Teenuse ärisuuna meeskond vastutab eelkõige süsteemide, protsesside, tööriistade ja lahenduste arendamise ja haldamise eest, et maksimeerida seadmete jõudlust ja ohutust kogu hoone elutsükli jooksul(KONE ... 2021).

Teenuste ärisuund koosneb järgnevatest alavaldkondadest:

- hooldus;
- moderniseerimine;
- uste paigaldus;
- varuosadega varustamine.

SEB ärisuund hõlmab peamiselt olemasolevate liftide hooldust, mis sisaldab nii seadmete korralist hooldust kui ka vajadusel remonti. Oluliseks tegevusvaldkonnaks on ka liftide moderniseerimine, mis keskendub olemasolevate seadmete väljavahetamisele uute ja tänapäevaste vastu.

Järgneval joonisel (vt. Joonis 2) on välja toodud hooldusosakonna 2020. aasta müügitulude jaotuse protsentides, teenuste lõikes.



Joonis. 2 Hooldusosakonna müügitulude jaotus protsentides 2020 a.
Allikas: Autori arvutused/AS KONE kasumiaruanne

NEB ärisuund (*New Equipment Business*) vastutab kasumliku kasvu eest, arendades ja pakkudes suurepäraseid lahendusi ja teenuseid klientide uutesse ehitistesse, pakkudes samal ajal suurepärasest kliendi- ja kasutajakogemust (KONE ... 2021).

Antud ärisuuna tegevusvaldkonnad on järgmised:

- uute liftide müük ja paigaldus;
- uued eskalaatorid müük ja paigaldus;
- suur projektid;
- tarneahel;
- hanked;
- äriarendus.

Eesti üksuses saab rääkida antud ärisuuna kolmest esimesest tegevusvaldkonnast: a) uute liftide müük ja paigaldus, b) uute eskalaatorite müük ja paigaldus c) suur-projektid. Valdkonnad nagu äriarendus, hanked ja tarneahel Eestis üksuses esindatud ei ole, neid koordineeritakse ning juhitakse emaettevõttes Soomes.

Eesti ehitusturul on KONE tuntud ning hinnatud partner ning valdkonna liider. Konkurente Eestis turul on, kuid KONE'1 tegutsemisajaloo ning suuruse tõttu klientidest ja projektidest puudust ei ole. Mida kinnitab ka asjaolu, et 2020. aasta teises kvartalis alguse saanud COVID-19 kriis AS KONE müügitulemusi ega käivet negatiivses suunas ei mõjutanud.

1.2. Uurimisprobleemi kirjeldus

Ettevõttes on hetkel aktiivselt käimas finantsprotsesside automatiseerimise protsess, mis hõlmab endas nii protsesside suunamist ettevõttest välja ehk nii teenuste sisseostmist kui ka protsesside automatiseerimist. Lõputöös püüab autor välja selgitada, millised on eelised ja puudused nii sisseostetud teenuste kui ka automatiseeritud protsesside puhul.

Üks suurematest erinevustest, mida EFS-i ja IFRS-i standardite alusel erinevalt käsitletakse, on rendiarvestus. Rendilepingu alusel renditud bürooruumid ja liisinglepingu alusel liisitud autod

kajastatakse vastavalt KONE Standard KAS6-le ja IFRS 16-le varana, millelt arvestatakse amortisatsiooni. Eestis ei ole IFRS-i kasutamine kohustuslik ning kontserni nõue on, et kui kohalik seadusandlus ei nõua IFRS-i kasutamist, siis tuleb renditud ja liistud varad kajastada nii, nagu näeb ette kohalik seadusandlus. Eesti Raamatupidamise Toimkonna juhend nr 9 (RTJ 9) sätestab, et renditud varad kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt kuluna (RTJ 9 § 39). Kuna ettevõtte aastaaruanne koostatakse EFS-i alusel, tuleb aastaaruande tarvis teha ümberarvestus ja elimineerida bilansist varana arvele võetud liisitud ja renditud vara.

Uuritavas ettevõttes toimub igapäevatöö emasettevõtte nõuete ning kontserni raamistiku alusel, mis omakorda vastavad IFRS-i nõuetele. KONE AS-s kajastatakse projekti eest saadud ettemaks bilansi passivas saadud ettemaksete konto asemel koheselt kasumiaruande müügituludes, kuigi toode ei ole veel kliendi omandisse üle läinud/kantud. Eestis aruandluskorraldust järgiv ettevõtte kannab tulusse kliendi poolt saadud ettemaksed sel hetkel, kui ka kaup/teenus on kliendile üle läinud.

IFRS 15 § 44 sätestab, et majandusüksus kajastab tuluna aja-jooksul-täidetavast lepingust saadud tulu ainult juhul, kui majandusüksus suudab mõistlikult mõõta oma kohustuse täielikku täitmist. Majandusüksus ei saaks mõistlikult mõõta oma lepingulise kohustise täitmist, kui tal puudub selleks usaldusväärne teave (IFRS 15 § 44).

KONE puhul on lepingulise kohustise täitmist võimalik mõõta, kuna KONE Eesti üksus tellib töövõtulepingute/ostu-müügi lepingute alusel tellitavad/paigaldavad tooted ainult kontserni siseselt ning seetõttu pole ohtu, et toode ei saabuks, kuna tarnija on ebausaldusväärne või võimetu tellimust täitma. Antud juhtudega seotud ettemaksude laekumine kajastatakse eelmainitud IFRS-i ning KONE standardite alusel, mitte Eesti arvestuspõhimõtete alusel.

Antud ettevõtte ja kliendi vahel sõlmitud ostu-müügi lepingud on pikaajalised ja nii toimub ka tululaekumine osadena ning on jaotatud pika perioodi peale. Ehitusettevõtted kasutavad tulu kajastamiseks valmidusastme meetodit, mis Eestis tugineb RTJ 10-le. Vastavalt IFRS 15-le kajastab kogu KONE kontsern tulu valmidusastme meetodil, kuid kuna SAPI koostatud bilanss on kohaliku aruandluse jaoks proovibilanss, tuleb aastaaruande tarvis teha arvutused täpsema valmidusastme protsendi leidmiseks.

Järgmistes alapeatükkides selgitab autor probleemide olemust põhjalikumalt ning teeb ettepanekud lahenduste suunas.

1.2.1. Sisse ostetud ja automatiseeritud protsessid AS KONE-s

“Majandusreformid kogu maailmas on vallandanud meeletu konkurentsi ja iga organisatsioon, mis soovib olla konkurentsivõimeline ja edukas, võtab kasutusele erinevaid meetmeid kulude vähendamiseks. Kulusid hoitakse kokku eelkõige nende tööprotsesside pealt, mis on oma olemuselt tavapärased/rutiinsed või vähem tootlikud. Rutiinsed toimingud viiakse ettevõttest välja või luuakse üks teeninduskeskus, kus selliste ülesannetega tegeletakse, ning ettevõtte saab keskenduda oma põhitegevusele.” (Dhameja 2005)

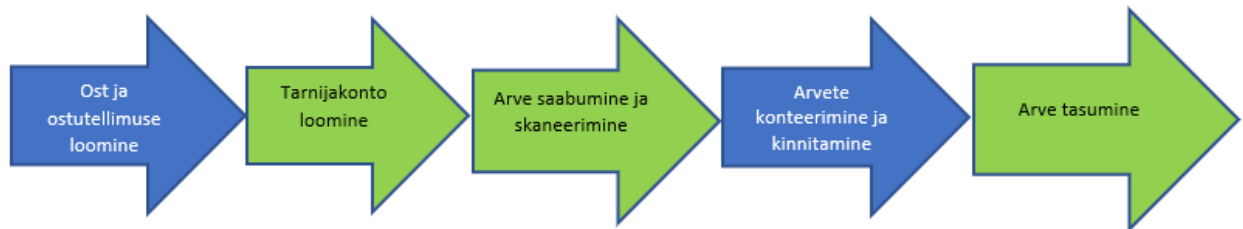
Hetkel on AS KONE mõningad protsessid allhanke korras ettevõttest juba välja viidud, osaliselt veel viimata. Plaan on aastaks 2025 allhanke korras ettevõttest välja viia 6 protsessi.

Aastal 2021 haldavad ettevõtte partnerid Indiast ja Slovakkias osaliselt järgmisi protsesse:

- toote või teenuse ostust tasumiseni (*P2P - Purchase to Pay*);
- tellimuse saabumisest/kinnitamisest tasumiseni (*O2C - Order to Cash*).

Kone AS-is algab see protsess ostutellimuse (PO) loomisest, millele järgneb tarnija konto loomine ning saabunud arve käsitlemine ja tasumine. Pärast seda, kui ostuarve on jõudnud arvekäitlusprogrammi FIORI, ühendatakse see vastava ostutellimusega ning edastatakse tasumiseks. Protsessi kirjeldus jätab mulje sujuvast ja kiirest protsessist, nagu ta ka olema peakski.

P2P (*Purchase to pay*) protsess hõlmab endas tegevusi toote või teenuse ostust arve tasumiseni (vt Joonis 3).



Joonis 3. P2P - *Purchase to pay* - protsess
Allikas: Autori koostatud

Osaliselt sisseostetud protsessid jätavad protsessi sisendi üksuse kanda. Joonisel 3 on sinisega märgitud protsessi etapid, mis on üksuse hallata, ning rohelisega märgitud protsessi etapid, mida osaliselt teostab partner ettevõtte/finantskeskus. Selleks, et ettevõtte saaks tarnija ja/või kliendiga teha ostu ja/või müügitehingu, on tarvis luua kliendi/tarnijakonto. Konto loomiseks täidab üksuse raamatupidaja kliendi/tarnija andmetega Exceli vormi ja edastab läbi vastava programmi, milleks on KPM, partnerile Indias. Partner sisestab andmed SAP-i ning loob tarnijale konto. Tarnijad saavad arved ettevõtte e-mailile, KONE finantskeskuse skaneerimisosakond Indias skaneerib/edastab antud e-mail box'ist arved SAP-i. Arve konteeritakse SAP-i liidesprogrammis FIORI kohaliku raamatupidaja poolt. Arve kinnitab pearaamatupidaja ning edastatakse tasumisse. Tabelis nr 1 on välja toodud P2P protsessi eelised ja puudused.

Tabel 1. P2P protsessi eelised ja puudused

P2P protsessi eelised	P2P protsessi puudused
1) Aja kokkuvõid - suur hulk arveid skaneeritakse korruga majandusarvestusprogrammi, kohaliku üksuse raamatupidaja ei pea skaneerimise peale aega kulutama ja saab tegeleda sisulisemate ülesannetega.	1) Tarnijakonto loomine on protsessi duubeldamine - kõigepealt täidab kohalik üksus tarnija konto loomise vormi tarnija andmetega, laeb vormi (<i>enabler</i> 'i) KPM programmi, edastab partnerile Indias. Seejärel sisestab partner ettevõtte agent täpselt samad andmed SAP-i, et luua ja salvestada tarnija konto. Ajalise ressursi kokkuvõid puudub.
2) Agent Indiast teeb ära esmase valiku saabunud meilide hulgast, mida skaneerida ja mida mitte, sest teatavasti saabub ettevõtte üldmeilile ka igasuguseid e-maile mis skaneerimist ei vaja, nt reklaamid jne.	2) Eesti keel on inglise ja ka india keelest väga erinev, seega on agentidel Indias tihti keeruline mõista, millist saabuvat PDF-vormis dokumenti skaneerida ja millist mitte. Agente on koolitatud eestikeelseid arveid ja kuludokumenta tuvastama, kuid kuna sealsed agendid/töötajad vahetuvad tihti, ning agentide vahetusega ei anta üle teadmisi, jäävad arved tihti koolitamata agendi tõttu skaneerimata ning seetõttu maksetähtajaks ka tasumata. Kohalik raamatupidaja peab tegelema tasumata arvest tulenevate ülesannetega – saatma vabanduskirja, tuvastama tasumata arve asukoha, edastama arve uuesti skaneerimis meeskonnale jne.
3) Rahaline kokkuvõid tööjõukulude pealt – kui teenus on sisse ostetud, siis ei kaasne ettevõttele muid personaliga seotud kulusid (nt puhkuse tasud jne.), vähem oluline fakt on ka see, et Indias on töötaja tunnihind madalam kui Eestis.	3) IBAN makse läheb välja ühe maksena ning kuna pank tekib ainult üks väljaminev summa (kogu makstavate arvete hulga peale), siis ei ole võimalik pangast võtta maksekinnitust eraldi arvete kohta, kui mõni klient seda soovima peaks. See on Eesti väikese turu jaoks harjumatu/võõras.
4) Arvete tasumisprotsessi kontrollib kohalik üksus. Partner koostab ettevõttele maksefaili, mis kohalikus üksuses kontrollitakse ja kinnitatakse. Selline protsess aitab kokku hoida kohalike töötajate tööaega, kuna üksusele jääb ainult kontrolliv ja kinnitav funktsioon.	–

Allikas: Autori koostatud

Ostuarvete skaneerimisprobleemid aitaks ületada arvete käsitlemise programmi Basware kasutuselevõtt. Käsitusprogrammi eelis seisneb selles, et tarnija saadab väljastatud arve otse Basware süsteemi, mis suunab arved ettevõtte arvete käsitlemise programmi ehk KONE mõistes

FIORI-sse, seega kaoks antud protsessi etapist inimfaktorist tekkiv veavõimalus. Sisseostetud teenuste eesmärk on vähendada kohaliku töötaja töökoormust, protsessid, mille täitmiseks peab kaks osakonda täitma samu ülesandeid, seda aga ei tee, seega suunaks autor dubleeritavad ülesande ühe üksuse kanda.

O2C protsess hõlmab endas ettevõtte ja kliendi vahelise lepingu allkirjastamist, millele järgneb müügiarve väljastamine vastavalt kokkulepitule ning töö valmidusastmele, ning seejärel arve tasumine kliendi poolt. Taaskord on protsess kirjelduse järgi lihtne ja kiire, kuid hõlmab erinevaid etappe ning on jaotatud erinevate finantsüksuste ja töötajate vahel: müügiarveid väljastab kohaliku üksuse raamatupidaja, kuid kliendikonto loomine käib läbi Bratislava finantskeskuse ning laekuvaid summasid jälgib partner Indias. O2C protsessi etapid on välja toodud Joonisel 4. Sinisega märgitud etappe teostab kohalik üksus, rohelisega märgitud protsessidesse on kaasatud nii kohalik üksus kui ka finantskeskused, oranziga märgitud protsessi teostab partner Indias.



Joonis 4. O2C - *Order to Cash* - protsess
Allikas: Autori arvutused

O2C protsessi puhul on kohaliku üksuse hallata rohkem etappe, kuid siiski esineb protsessis nii eeliseid kui puuduseid, mis osaliselt sarnanevad P2P protsessi plusside ja miinustega. Autori ettepanek tööandjale oleks taaskord mõelda selliste tööloikude paigutamist ühte kindlasse osakonda, mille teostamisel teevad kaks osakonda täpselt samu ülesandeid. Tööloikude kohta, mis nõuavad kohalikku keeleoskust, on keeruline midagi muud välja pakkuda, kui agentide koolitamisest rohkem panustamist. Tabelis nr 2 on välja toodud O2C protsesside eelised ja puudused.

Tabel 2. O2C protsessi eelised ja puudused

O2C protsessi eelised	O2C protsessi puudused
1) kohalik üksus ei pea igapäevaselt jälgima panga laekumisi ja saabunud summasid väljastatud arvetega siduma.	1) Kliendikonto loomisel kulutab kaks osakonda aega täpselt sama tööülesande peale
2) Rahaline kokkuvõide tööjõukulude pealt – kui teenus on sisse ostetud, siis ei kaasne ettevõttele muid personaliga seotud kulusid (nt puhkuse tasud jne.), Indias on töötaja tunnihind madalam kui Eestis.	2) Kui klient arve tasumisel ei märgi ülekandele korrektselt, millise arve eest ta raha kannab, ei saa partner Indias seda summat arvega siduda, vaid edastab selle info üksuse raamatupidajale, kes selgitab välja, milline klient, millise arve eest tasus. Sama kehtib ka ettevõtte/asutuste kohta, kes tasuvad korraga ühe summa mitme objekti eest. Sel juhul peab kohalik raamatupidaja kaardistama, milliste klientide ja arvete eest antud summa laekus (nt vallavalitsused tasuvad korraga mitme, nende halduses oleva lasteaia ja kooli liftihooldustasu).
–	3) Tihti juhtub, et nt korteriühistute nimed on kirjapildis väga sarnased ning partner Indias seob saabunud summa vale kliendiga. Hiljem, saldovõrdluste saatmise käigus, selgub, et mõnel kliendil on raamatupidamisprogrammis justkui tasumata arve, mis on ammu tegelikult tasutud, aga tasutud summa on konteeritud vale kliendi kontole. Sel juhul peab kohalik raamatupidaja hakkama uurima ning välja selgitama, kes, millal ja mille eest tasus.

Allikas: Autori koostatud

Kokkuvõtvalt on esimeste protsesside seas ettevõttest välja viidud:

- arvete skaneerimine majandusarvestus programmi;
- arvete tasumise protsess;
- laekumiste konteerimine;
- ostutellimuste loomine;
- käibemaksu deklareerimine;
- hooldusarvete krediteerimine (osaliselt sisse ostetud);
- kliendi ja tarnijakonto loomine/muutmine (osaliselt sisse ostetud).

Ülalmainitud tööloigud säästavad oluliselt raamatupidajate tööaega ning annavad võimaluse tegeleda sisulisemate ülesannetega. Protsessid, mis lihtsustavad raamatupidajate tööd, on protsessid, mis on täielikult ettevõttest välja viidud ning kohalikule üksusele on jäänud ainult kontrolli- ja kinnitamisfunktsioon.

Protsess, mis toimib sujuvalt ning on täies ulatuses sisse ostetud, nii et Eesti üksusele jääb ainult kontrollifunktsioon, on käibedeklaratsiooni esitamine Maksu- ja Tolliametisse kord kuus. Eesti üksuse käibemaksuaruanne koostatakse audiitorfirma poolt Belgias ning kohalikule üksusele saadetakse see kontrollimiseks. Finantsosakond teostab kontrolli, vajadusel edastab info vigade kohta ning laeb tulemused üles audiitorfirma portaali. Käibemaksu deklaratsiooni täidab ja laeb Eesti Maksu- ja Tolliametisse üles eelpool mainitud partner. Seejärel teostab Eesti üksus ülekande Maksu- ja Tolliameti kontole. Makse teostamiseks laetakse KPM programmi maksedokument (vt Lisa 2) vajaliku informatsiooniga, mille kinnitab üksuse tegevjuht eelnevalt mainitud programmis.

Autor toob välja veel protsessi, mis kuulub iga ettevõtte raamatupidamisosakonna igapäevaste rutiinsete tööülesannete hulka. See on kreditarvete väljastamine. KONE Eesti üksuse poolt väljastatud hooldusosakonna kreditarvete puhul tuleb sisend üksuse raamatupidajalt, kes edastab vajalike andmetega Exceli vormi KPM-i kaudu kolleegidele finantskeskuses, Bratislavas. Sealse finantskeskuse töötaja sisestab andmed SAP-i ja loob vajaliku kreditarve. Autor rõhutab siinkohal hooldusosakonna kreditarvete protsess, sest paigaldusosakonna kreditarved väljastatakse raamatupidaja poolt Eesti üksusest. Ettepanek ettevõttele, protsess võiks olla ühtlane. Arve ja kreditarve väljastamise üksus võiks ajaressursi kokkuhoiu mõttes olla sama.

“Automatiseerimine on ohtlik ainult neile, kes ei suuda või ei viitsi ajaga kaasas käia ja uusi oskusi õppida. Kes sellega hakkama saavad, neile on see hoopiski võimalus tegeleda olulisemate ja huvitavamate asjadega ning vähem rutiinse tööga.” (Teearu 2021)

“Finantsvaldkonna revolutsioon teemal “jagatud teenused (*shared services*)” on üks kõige rohkem erialastes allikates arutletud teemasid viimase 10 aasta jooksul. On etteaimatav, et tuleviku arengud selles valdkonnas on: (Dhameja 2005)

- Tulevikus saab olema kahte tüüpi ettevõtteid - need, kes ostavad allhanget sisse, ja need, kes pakuvad allhanke teenust.

- Kogu manuaalne töö kaob automatiseerimise käigus ja ainult väikesed tööloigud jäävad inimeste kanda.’’

Lisaks automatiseeritud protsessidele on finantsosakonnas funktsioone, mida täidavad robotid. Nimelt konteerib robot BOT igapäevaseid raamatupidamislikke kandeid. Uuritavas ettevõttes on kasutusel tekkepõhine arvestussüsteem. ’’Tekkepõhine arvestus on majandustehingute kajastamine vastavalt majandustehingu toimumisele, sõltumata sellest, kas sellega seotud raha on laekunud või välja makstud.’’(RPS § 5)

Püsikulud, mille arved saabuvad järgmise kuu alguses, on tarvis konteerida sellel kuul, millal kulud tekkisid, seega tekkepõhised kulud tuleb konteerida kulude tekkimise kuul. Ettevõttes on selliseid kulusid mitmeid ning ükshaaval neid konteerida oleks äärmiselt ajakulukas. Robot BOT konteerib vastavad 20 kannet ühekorraga. Selleks saadetakse tekkepõhiste kulude dokument (koosneb 56-st Exceli reast) vastava e-maili aadressile ning mõne hetke pärast on konteerimiskanded majandusarvestusprogrammis, õigetel pearaamatu kontodel. Kulud konteeritakse raporteeritavasse kuusse ning järgmise kuu alguses tühistatakse see kanne/konteerimine majandusarvestuse programmis automaatselt roboti poolt.

Sellise kande puhul on automatiseeritud protsess äärmiselt tänuväärne. Sellisena konteeritakse ettevõttes kanded, mis esinevad igakuiselt. Iga kuu esinevad kindlate kannete puhul teeb robot konteerimise sujuvamaks, sest kindlate kannete puhul tuleb *macro failis* muuta ainult kuupäevad ja summad ning *file* edastada robotile.

Igakuiselt edastatavad konteerimiskanded robotile BOT on:

- töö- ja erasõitudeks kasutatavate autode erisoodustused;
- ettevõtte muud erisoodustused (nt kohv, piim, jne.);
- palga kannete teostamine majandusarvestusprogrammi;
- tekkepõhiste kulude konteerimine.

Kannete puhul, mis tekivad tavapärasest, igapäevasest raamatupidamisest (korrigeerimiskanded, muud majandustehingud) on kasutegur *macro failist* marginaalne, sest konteerimisel otse SAP-i

või *macro faili* jääb ajakulu samaks. Siit ettepanek ettevõttele, üksikud, igapäevased kanded võiks raamatupidaja konteerida otse SAP-i.

''Praeguse aja võtmesõna on automaatne andmete kogumine. Raamatupidamisprogramm on nagu sõlmpunkt, mis kogub mitmesugused andmed kokku ja annab need edasi.'' (Teearu 2021)

''Kogutakse kokku ja lahterdatakse korrektselt (*Ibid.*):

- müügiarved,
- ostuarved ja tšekid,
- palgaandmed,
- pangaandmed.

Saadetakse:

- maksu- ja tolliametisse,
- äriregistrisse (aastaruanne),
- aruandlusprogrammi.''

''Andmete kogumine peaks tänapäeval toimuma võimalikult automaatselt, et raamatupidaja ei peaks oma aega kulutama andmesisestuse peale. Selle asemel peab raamatupidaja ehitama üles andmete kogumise süsteemi ja looma kontrollid, et andmed õiged oleksid.'' (*Ibid.*, 19.)

Kõnealuses ettevõttes on kasutusel nii Eestis kui ka rahvusvaheliselt tuntud ning suurettevõtete poolt hinnatud ja laialdaselt kasutusel olev majandusarvestustarkvara SAP.

1.2.2. Majandusarvestutarkvara SAP

''Üks SAPi suurimaid tugevusi on tarkvara funktsionaalsuse ulatuslik võimekus. Võib-olla on selle kaks puudust süsteemi keerukus ja sellest tulenev rakendamine. Seda kasutatakse laialdaselt sellistes tööstusharudes nagu keemia- ja farmaatsiatooted (protsessitööstus), samuti nafta- ja gaasitööstuses.'' (Vidyaranya, Cydnee 2005)

''Tootmisettevõtte kolm võtmeprotsessi on hankimine, tootmine ja täitmine. Hanke protsess hõlmab endas toodete ja tootmiseks vajalike materjalide ostu. Tootmise protsess viitab toodete tegelikule tootmisele protsessis. Täitmisprotsess hõlmab tegevusi müügiks ja toodete tarnimist klientidele.'' (Sung, Minsuk 2021)

SAP-i transaktsioonid jaotuvad valdkonna põhiselt, ning nagu eelpool mainitud, on SAP oma olemuselt keeruline programm. Kasutatavaid transaktsioone on väga palju. Antud üksuses kasutatavad transaktsioonide (vt Lisa 3) arv on väga väike võrreldes internetist leitud transaktsioonide arvuga. Üksuse finantsosakonnas enamasti kasutatavad funktsioonid katavad raamatupidamislikke, andmete analüüsi ning raporteerimise funktsioone. SAP on tellija vajadustest lähtudes olemasolevate tarkvaradega hõlpsasti kohandatav ja liidestatav(RMP... 2021).

Finantsosakonna üks esimesi ja tähtsamaid SAPiga seotud liidesprogrammidest on FIORI (vt Lisa 4). FIORI on SAP-i liides, mille kaudu jõuavad arved skanneerimisprogrammist raamatupidajani, et konteerida arve kas siis kontole/kulukohale või ostutellimuse numbrile. FIORI kaudu saadetakse arved ka kinnitusringile ning lõpuks jõuavad arved SAPi, tasumiseks ning muudesse aruannetesse. Erinevate raportite koostamiseks kasutatakse SAPi liideseid nagu Qlik ja Beacon. Transaktsioonide ja liideste kasutust selgitab autor iga vastava teema juures järgmises peatükis.

Autori töökogemusest lähtudes on SAP kui programm Eesti üksuse jaoks, mis on Eesti ettevõtete statistikas keskmine suurusega (töötajate arvu järgi) (Lisa 5), liiga jäik. Suurimaks miinuseks peab autor osalise kreditarve võimaluse puudumist. Hiljuti oli finantsosakond probleemi ees, kus osaline kreditarve oli vaja teha projektile, millele oli ettemaksu arve väljastatud. Projekt oli väga suuremahuline, nii rahaliselt kui seadmete arvu poolest, kuid kuna arendus peatus, oli tarvis peatatud seadmete eest ette makstud summat kasutada nende liftide paigaldamiseks, millega tööd jätkati. SAPi jäikuse tõttu tuli esmalt krediteerida kogu ettemaksuarve ning seejärel väljastada uus ettemaksuarve kui ka teise maksejärgu arve, selleks et oleks võimalik kasutada kliendi ettemaksud summat nendele liftidele, millega hetkel jätkati. Võttes arvesse Eesti väikest turgu, peaks kontsern looma võimalused üksuses asukohariigist lähtuvalt.

Ka klienditeenindus ning kliendikonto võimalused peaksid klientide nõuetest lähtuvalt olema paindlikumad. Hooldusosakonna klientide hulgas on väga palju korterühistuid, mille raamatupidamist teostavad firmad ja nende töötajad vahetuvad sageli. Sellest johtuvalt ei jõua

arved õigel ajal tasumisse või jäävad hoopis kaduma. Korteriühistud ning ka haldusfirmad eelistavad, et kontaktaadressiks oleks võimalik lisada 2 aadressi, et arve õigeaegne tasumine oleks paremini tagatud, kuid seda SAP kahjuks ei võimalda. Kliendikaardile (vt Lisa 6) on võimalik lisada ainult üks aadress, kuhu saadetakse AS KONE poolt väljastatud arved

2. ARVESTUSSÜSTEEMI KUJUNDAMINE

''Raamatupidamiskohustuslane on kohustatud koostama raamatupidamise sise-eeskirja, mis kehtestab kontoplaani koos kontode sisu kirjeldusega ning reguleerib muu hulgas majandustehingute dokumenteerimist ja kirjendamist, algdokumentide käivet ja säilitamist, raamatupidamisregistrite pidamist, tulude ja kulude kajastamist kasumiaruande kirjetel, varade ja kohustuste inventeerimist, raamatupidamiskohustuslase kasutatavaid arvestuspõhimõtteid ja informatsiooni esitusviisi, aruannete koostamise korda, arvutitarkvara kasutamist raamatupidamises ning raamatupidamise korraldamisega ja sellega kaasnevate sisekontrolli meetmete rakendamisega seotud asjaolusid.'' (RPS § 11)

Järgnevas alapeatükis kirjeldab autor AS KONE arvestussüsteemi kujundamist ning toob välja arvestussüsteemi olulisemad arvestuspõhimõtted.

2.1. Algdokumendid ja kontoplaan

Kuna arvestussüsteem on plaanis kujundada võimalikult täpne vastavalt tavaolukorrale, koostatakse ka raamatupidamise sise-eeskiri vastavalt ettevõttes esinevatele dokumentidele ja protsessidele ning ei tooda välja teemasid, mis ei ole esindatud antud ettevõttes.

''Raamatupidamisarvestuses kasutatakse üldiselt järgnevaid algdokumente: (Lepvalts 2013)

- müügiarved: arve, arve-saateleht
- ostuarved: arve, arve-saateleht
- kassadokumendid (kassa sissetueku order, kassa väljamineku order)
- makseviitungid
- palgaarvestuslehed, palgamakselehed
- põhivara arvestuse kaardid
- pangadokumendid, pangakontode väljavõtted

- inventuuri lugemislehed, inventuuriaktid
- lepingud
- raamatupidamisõiendid.

Lõputöös käsitletava ettevõtte raames kirjeldatakse antud töös ülalmainitud:

- müügiarved;
- ostuarved;
- palgaarvestuslehed;
- põhivara arvestuse kaardid;
- pangakontode väljavõtted;
- ostu-müügi lepingud.

Ülejäänud elemendid kõnealuses ettevõttes puuduvad. Kõik tasumised, nii sissetulevad kui väljaminevad, toimuvad pangakontode kaudu ning sularahakassat ettevõttes ei eksisteeri. Seega puuduvad ka maksekviitungid ja raamatupidamisõiendid.

Müügiarved ning müügilepingud arhiveeritakse ja kogutakse Teams'i kausta koos ehitusvaldonnas vajalikke allkirjastatud aktide, lepingulisadega ning garantiikirjadega. Igale projektile luuakse projekti andmetega kaust, kus on välja toodud lepingu number, projekti number, tellija nimi ning projekti aadress. Microsoft Teams'i kaust toimib ka projektide arhiivina. Eraldi arhiivi KONE projektide lepingutele ning muudele projektidega seotud dokumentidele ei pea. Kõik projekti kohta vajalik teave ja dokumentatsioon peab olema salvestatud vastava projekti kausta.

Ostuarved on leitavad majandusarvestuse programmist, milleks on SAP. Palgaarvestuse lehed on kättesaadavad palgaprogrammist Taavi ning palgalehed edastab palgaarvestaja igale töötajale meili teel.

Uuritavas ettevõttes on kasutusel kontserniülene kontoplaan (KOCA). KOCA harmoniseeriti, kui ettevõttes hakati kontserni tasandil rakendama finantsprotsesside automatiseerimise programmi ning teatud protsesse hakati sisse ostma välistelt partneritelt.

''KOCA ühtlustamise peamised eesmärgid on järgmised: (KONE ... 2021)

- Suurendada läbipaistvust ja parandada üksuste aruandluse kvaliteeti, ühtlustades kontoplaani kogu maailmas ja selgitades juhtimismudelit.
- Parandada tsentraliseeritud töötlemise tõhusust standardiseerimise abil
- Ühtlustatud kontoplaan, mis on määratletud konto tasemel ja mida kasutatakse järjepidevalt kõigis KONE üksustes.''

KOCA on jagatud eraldi gruppideks kasutusteema, riigi ning aruande tüübi alusel. Kontoplaan on üles ehitatud kululiikide kaupa ning on täiendatud selgitavate viidetega, kuid on siiski mõnes teemavaldkonnas puudulik või ebaselgete selgitustega. KOCA koosneb bilansi ja kasumiaruande kontodest. Kasumiaruande kontod on jaotatud püsikuludeks ja muutuvkuludeks (vt Lisa 7). Püsikulude kontodele konteeritakse kulud, mis ei ole seotud ettevõtte põhitegevuse projektidega. ''Püsikulu on kulu, mis jääb muutumatuks sõltumata tegevusmahust (Teearu 2020).'' Siinkohal räägitakse kontoriga seotud kuludest, turunduskuludest, kontoritöötajate kuludest (kuluaruanded), samuti palga, arendus ja kindlustus-, audit- ja IT-kuludest.

Muutuvkulud on tingitud ettevõtte põhitegevusest. ''Muutuvkulud on kulud, mis muutuvad koos tegevuse mahuga (*Ibid*).'' Alates projektide kõikidest lisakuludest (nt. tööriistad, transpordikulu ning loomulikult toodete ja liftide ostukulud). Siia kuuluvad ka paigaldus- ja hooldusmeeskondade ning nende tööjuhatajatega seotud kulud, nagu tööriided, ohtustarvikud, autokulud, telefonikulud ning palgad. Tööprojektide ja projektidega otseselt seotud inimeste kulud on otsekulud. KONE muutuvkulude kontoplaan on põhjalik (vt Lisa 8), kuid on päris mitmeid kontosid, mille selgituseks on ''*Other*'' ning mida raamatupidamise osakonnas palju kasutatakse, kuna sobilikum konto puudub.

Other kontode alajaotuse kontode selgituses on veel omakorda konto nimega ''*Other miscellaneous expenses*'' millele vastab kulukonto numbriga 436820. Antud kontot kasutatakse ettevõttes väga erinevate kulude konteerimiseks parema konto puudumisel.

Kontole *Other miscellaneous expenses* konteeritakse kulud:

- töötajate turvalisuse tagamise kulud;
- toodete pakendite auditeerimise kulud;
- toodete transpordi kulud;
- projektidel parkimisega seotud kulud;
- erinevate lubade kulud projekti piirkondade juurdepääsuks;
- paigaldus- ja hooldusmeeskondade koolituskulud.

Nimekirjas avaldub, kui erineva valdkonna arved konteeritakse *Other miscellaneous expenses* kontole sobivamate kontode puudumise tõttu. Valdkondi, millele peaks olema kontserni tasandil loodud eraldi konto, on autori hinnangul vähemalt kaks:

- Paigaldus- ja hooldusmeeskonna ametialase koolituse konto;
- Lifti paigaldusmasinate transpordikulude konto.

Kui sissetuleva materjalikulu arve peal on välja toodud ka kauba transpordikulu, konteeritakse transpordikulu koos materjaliga vastava kulukonto peale, ning transpordikulu eraldi välja ei tooda. Juhul kui transpordikularve saabub eraldi, nagu on antud ettevõttes teatavate toodete transpordiga. Üheks selliseks tooteks on Tirak (lifti paigaldusseade), mida saadetakse Soomest Eestisse ja Soomes Eestisse mitu korda kuus. Seade kontrollitakse ning seadistatakse Soomes ning saadetakse Eestisse liftide paigaldamiseks. Kuna kontoplaanis muutuvkulude all puudub masinate/toodete transpordi kulu, konteeritakse antud seadme kulu *Other miscellaneous expenses* kontole. Konkreetse kulukonto olemasolu korral oleks võimalik lihtsamini analüüsida seadme pidavat transpordikulu vs seadme omamise kulu

2.2. Käibevarad ja põhivarad

Käibe- ja põhivarade peatükis käsitletakse materiaalseid põhivarasid ja pangakontosid. Põhivarade alla käsitletakse ka immateriaalset põhivara, kuid firmaväärtust AS KONE Eesti bilansis ei kajastata.

KONE finantsvarade ja kohustiste alla on koondatud (lühiajalised) investeeringud (nt lühiajalised pangahoiused, määratud pangakonto investeeringu). Kone pikaajalisteks finantsinvesteeringuteks on investeeringud aktsiatesse ja muudesse finantspõhivaradesse. Tekkepõhist arvestust kasutatakse kõikide finantsvarade ja -kohustiste suhtes.

''Materiaalse põhivara kasuliku eluea määramisel arvestatakse järgmiste teguritega: (KONE ... 2021)

- vara eeldatav kasutamine ettevõtte poolt
- eeldatav füüsiline kulumine, mis sõltub vara kasutamise teguritest, milleks ja kui palju vara kasutatakse, remondi- ja hoolduse vajalikkusest ning vara hooldusest vara jõudeolekus
- tehniline vananemine, mis tuleneb tootmise täistumisest ja/või muutusest, tootmise muutumisest turu nõudluses.
- vara kasutamise juriidilised või sarnased piirangud, näiteks seotud rendilepingute aegumiskuupäevad''

Tabelis nr 3 on näidatud materiaalse põhivara kasulik eluiga.

Tabel 3. Materaalse põhivara kasulik eluiga

Hooned	5-40 aastat
Masinad ja seadmed	4-10 aastat
Arvutid	4 aastat
Maa	ei amortiseerita

Allikas: KONE 2021

Varad on liigitatud varaklassideks. AS-s KONE kasutatavad varaklassid on välja toodud allpool olevas tabelis nr 4. Varaklasside alusel luuaks SAPI varakaart.

Tabel 4. Varaklassid

AC010000	Maa
AC020000	Hooned
AC030000	Masinad ja seadmed
AC030100	Tööriistad
AC030200	Mööbel
AC050000	Sõidukid
AC060000	Arvutid
AC070000	Kontori seadmed

Allikas: KONE 2021

SAP-i loodaval varakaardil (vt Joonis nr 5) on näha varaklassi lõikes toote nimi, tootekood, hind, kellele toode osteti ning amortisatsiooni kulu.

Asset Explorer

Asset 268-60000000066/0000

Company Code: 268 AS KONE

Asset: 60000000066 HP EB850G7 I5-10310U 15 16GB/512 LT

Fiscal year: 2021

Planned values KONE:Book depreciation

Value	Fiscal year start	Change	Year-end	Crcy
APC transactions		995,00	995,00	EUR
Investment su...				EUR
Transfer reserve				EUR
Acquisition value		995,00	995,00	EUR
Ordinary depre...		248,75-	248,75-	EUR
Unplanned dep.				EUR
Write-up				EUR
Value adjustme...				EUR
Net book value		746,25	746,25	EUR

Transactions

Year	Asset	SNo.	AssetValDate	Amount	TType	TType text	Crcy	DocumentNo	Text	Ref. proc.
2021	60000000066	0	07.05.2021	995,00	120	Goods receipt	EUR	5002827798	COMPUTER HP EB850G7 / Merit Soosaar	MKPF
				+ 995,...			EUR			

Joonis 5. Varakaart SAP'is
Allikas: SAP

Käibevara all käsitletakse:

- finantsvarad ja -kohustised;
- raha ja rahaekvivalendid - selle kirje all käsitletakse pangakontostid, sest sularahatehingud KONE AS-is puuduvad;
- tingimuslikud kohustised ehk garantiikirjad - ehituslikud garantiikirjad, mida KONE on väljastanud, vastavalt kliendi soovile, tagamaks kliendi poolt tasutud summasid ning vastavalt lepingus kokkulepitule.

''Finantsvarade all räägitakse nõuetest ostjatele vastu e. *accounts receivables*. Nõuded ostjate vastu mõõdetakse algselt soetusmaksumuses. Ebatõenäoliselt laekuvate debitorsete võlgnevuste puhul kajastatakse kahjumit väärtuse langusest, mis põhineb tähtjaks tasumata nõuete aegumisprofiilil ja juhtumipõhisel analüüsil.'' (KONE ... 2021)

Tabelis nr 5 on tegemist aegumisprotokolliga mille koostamisel rakendatakse statistilist meetodit.

Tabel 5. Aegumisprotokoll(näide)

–	Eeldatav ebatõenäolise laekumise määr	Bilansiline brutomaksumus	Ebatõenäoliselt laekuvate nõuete eraldis
1-30 p üle maksetähtaja	0,50%	122819,74	614,10
31-60 p üle maksetähtaja	1%	89622,71	896,23
61-90 p üle maksetähtaja	5%	1724,05	86,20
91-120 p üle maksetähtaja	25%	11760,91	2940,23
121-180 p üle maksetähtaja	25%	25560,99	6390,25
181-360 p üle maksetähtaja	62,50%	11291,81	7057,38
rohkem kui 360 päeva üle	100%	69311,73	69311,73
tähtaeg pole veel saabunud	0,30%	745676,5	2237,03
–	–	1077768,44	89533,14

Allikas: KONE 2021

Võlglaste jälgimine ning tasumata arvete meeldetuletuste saatmine klientidele nõuab ettevõttes suurt manuaalset tööd. Majandusarvestusprogramm SAP automaatseid teateid välja ei saada. Arvete meeldetuletusi edastab raamatupidaja käsitsi. Protsess on selline, et raamatupidaja võtab

SAP-ist vastava transaktsiooni (ZAR2) (vt Lisa 9) alusel välja võlglaste nimekirja, mis on omakorda jaotatud võla perioodideks, ning hakkab igale võlglasele saatma ükshaaval meeldetuletusi e-mail teel. Töö maht suureneb veelgi, kui igale e-mailile soovitakse lisada manus võlgu oleva arve PDF formaadiga. Selleks tuleb arve esmalt SAPist arvutisse salvestada ning see siis meilile lisada. Antud protsess ei vasta tänapäeva infotehnoloogilise võimekusele ning on väga ajamahukas. Kontsern peaks seadistama SAP-i automaatse võlateavituste (*Dunning process*) väljasaatmiseks.

AS-s KONE on garantiikirjad väga olulise tähtsusega ning saanud finantsosakonna igapäeva töö oluliseks osaks. Garantiikirju kasutatakse Eesti ehitusvaldkonnas palju. Garantiikiri annab töö tellijale kindluse, et ta ei jää töövõtja võimaliku pankroti või mõne muu keerulise olukorra tõttu ilma juba tasutud rahast. Ettevõtte pakub tellijatele nii korporatsiooni garantiikirju kui ka panga garantiikirju. Garantiikirja väljastaja ja perioodi valib töö tellija ning see fikseeritakse müügilepingus.

Garantiikirjad jagunevad:

- Ettemaksu garantii - tagab tellijale vajadusel kogu ettemaksud summa ning kehtib lepingu sõlmisest kuni hetkeni, mil hakatakse tellitud tooded paigaldama.
- Teostusaja garantii - tagab teostusaja jooksul tellijale rahasumma, mis kataks teostusaja praaktööd, kui selleks tekib vajadus.
- Garantiiaja garantii – hakkab kehtima toote üleandmise hetkest (fikseeritakse ehitusliku aktiga) ja kehtib kuni garantiiaja lõpuni, tavaliselt kuni 24 - kuud pärast toote paigaldamist. Garantiiaja garantii tagab tellija soovitud summa, tavapraktikas 2% - 5% lepingu mahust(koos käibemaksuga).

''Ehituslepingutes nähakse garantiikirja esitamine ette erinevate töövõtja lepingukohustuste tagamiseks – töövõtja ehitusperioodi kohustused, garantiiperioodi kohustused, samuti töövõtjale tehtava ettemaksu tagamine. Seda kasutatakse praktikas ka peatöövõtja nõuete tagamiseks alltöövõtja suhtes''. (ehitusuudised.ee)

Käesolevas töös vaadeldav ettevõtte on garantiikirjade tellimiseks loonud keskkonna/rakenduse COR-TF. Korporatsiooni garantiikirja tellimise protsess on sujuv ning kiire. Panga garantiikirja tellimine on tänapäeva infotehnoloogilise võimekuse juures veel lapsekingades. Protsessi puudus

on nimelt see, et garantiikirja avaldus tuleb juhtide poolt allkirjastada kahekordselt - kõigepealt enne kinnitamist COR-TF süsteemis ja hiljem uuesti digitaalselt enne panku edastamist.

''Väljastatud garantiid kajastatakse tingimuslike kohustistena, kui on olemas fiskaalne kohustus, kuid see ei ole KONE puhul tõenäoline, seega bilansis kajastmist ei toimu (KONE...2021).''
Garantiikirjad märgitakse aastaaruandes lisadena kui bilansiväline kohustus, kuna väljamakset kliendile ei toimu, sest üksusel ei ole probleeme tellimuste täitmisega.

Varud

''Vastavalt IFRS IAS2-le sätestab ka KONE raamatupidamisstandard 7, et ettevõttes liigitatakse varude alla varad: (KONE ... 2021)

- tooted, mida hoitakse tavapärase äritegevuse müügiks
- materjalid ja tarvikud, mida tarbitakse tootmis protsessis või teenuse osutamisel''

''Varude alamkategoriad on alljärgnevad (*Ibid.*):

- Tooraine ja tarvikud
- Müügitellimuste varud
- Pooltooted
- Lõpetamata toodang (*WIP*)
- Varuosad
- Teel/transpordis faasis olevad tooted''

Kõik paigaldusosakonna tooted tellitakse tehasest vajaduspõhiselt ning tarnitakse koheselt kliendi objektile. Sellest tulenevalt koosnevad varud Eesti üksuses hooldusosakonna varudest ning eeltoodud nimekirjast on Eesti üksuses esindatud kolm viimast.

''Lõpetamata toodang e. *WIP* sisaldab otseseid tööjõu- ja materjalikuluseid aruandekuupäeva seisuga, millele on lisatud vastav proportsioon tootmise üldkuludest ja amortisatsioonist, mis on seotud lõpetamata toodangu hulka kuuluvate müügitellimuste valmistamise ja paigaldamisega (KONE...2021).''

''WIP koosneb järgmistest muutuvkuludest (*Ibid.*,30):

- Projekti materjalid, allhanked ja teenused kajastatakse soetusmaksumuses, sealhulgas sissetuleva kauba transpordikulu
- Otsest materjalikulu laost kajastatakse neto realiseerimisväärtuses
- Otsest tööjõudu kajastatakse standardse tunnitasuga (kui seda nõuavad kohalikud eeskirjad, võib kasutada ka tegelikku tasu)''

Ladu, kus varuosi ladustatakse, kuulub hooldusosakonnale, sest nagu eelpool mainitud, paigaldusosakonnal varud puuduvad. Hooldusosakond ladustab väiksemaid, lihtsalt paigaldatavaid ning kiiremini kuluvaid varuosi (nt liftide lampide elektripirnid jms...). Teel/transpordifaasis olevad tooted kategoriseeritakse varude alla, kuid lähevad üldjuhul kohe kasutusse ehk paigaldatakse hooldusetööde käigus seadme (lifti, eskalaatori) külge.

2.3. Tulud ja kulud uuritavas ettevõttes

Ehitusettevõtetel on tulu kajastamiseks kaks meetodit: valmidusastme meetod ja lõpetatud lepingu meetod. ''Meetodite erinevus seisneb selles, et valmidusastme meetodil kajastatakse kasumit igal aastal, lõpetatud lepingu meetodil aga alles lepingu lõppedes (Alver 2008).''

2.3.1. Tulude arvestus

KONE kontsern vastavalt IFRS 15-le ja ka Eesti üksus vastavalt RTJ 10-le kajastavad tulu valmidusastme meetodil, mis on ehitusettevõtete puhul tavapraktika, kuna selles valdkonnas toimub tulu laekumine erinevate perioodide jooksul, pikema aja vältel.

''Valmidusastme meetod on pikaajaliste ehitus- ja teenuslepingute raamatupidamisarvestuses kasutatav meetod, mille rakendamisel tulu, kulud ja brutokasum kajastatakse igas arvestusperioodis vastavalt töö edenemisele (st valmidusastmele). Kui nende kirjete kajastamine lükataks edasi lepingu täitmise kuupäevani, siis oleksid vahepealsete perioodide kulud ja tulud moonutatud.'' (*Ibid.*, 33)

''Lepingu valmidusastet võib kindlaks määrata mitmel erineval viisil. (Majandus)üksus kasutab meetodit, mis võimaldab tehtud tööd usaldusväärsetl mõõta. Olenevalt lepingu iseloomust võivad meetodid tugineda: (EK 2008 määrus 1126/2008)

- a) tehtud kulutuste osatähtsusele hinnangulistest lepingulistest kogukulutustest;
- b) teostatud tööde ülevaatamisele või;
- c) lepingujärgse töö tegelikule valmidusele. ''

''IFRS 15 põhiprintsiibi kohaselt peab ettevõtte müügitulu kajastamine peegeldama müüdavate kaupade ja teenuste üleminekut kliendile ning üle läinud kaupade ja teenuste eest saadaoleva tasu suurust. Selle põhiprintsiibi järgimiseks peab ettevõtte kasutama müügitulu kajastamisel viie sammu mudelit: (Kannistu 2017)

- tuvastama lepingu;
- tuvastama lepingus kliendile antud lubadused, mis on üksteisest eristatavad ja millest klient saab eraldiseisvat väärtust;
- selgitama välja tehingu hinna;
- jagama tehingu hinna lepingus antud lubaduste vahel;
- kajastama müügitulu antud lubaduste täitmise jooksul või ajahetkel.''

Ehitusettevõtetes on tavaks, et teostatud tööd kinnitatakse ehitusliku/teostus aktiga, mis fikseerib vastavalt lepingule antud ajahetkeks teostatud tööd ja makstava summa. KONEs on kasutusel ehituslikud aktid (vt Lisa 10) ning nende alusel väljastatakse kliendile arve.

KONE kontsernis käsitletakse ettemaksu laekumist klientidelt erinevalt Eestis kasutatavast tavapraktikast. Üksuse poolt väljastatud ettemaksuarve tasumine kliendi poolt kajastatakse otse müügituludes, kasumiaruandes, kuigi toote üleandmist ei toimu. Eesti finantsaruandluse standardi kohaselt kajastatakse laekunud ettemaksed passivas, kohustistena.

Kuigi nii IFRS 15 kui ka RTJ 10 sätestavad, et müügitulu arvetsus algab hetkest, kui kaup läheb üle ostjale ehk olulised omandiga seotud riskid ja hüved on läinud üle müüjalt ostjale, arvestatakse kontseris müügitulu juba ettemaksuarve laekumisega. ''Müügitulu peaks kajastama ainult siis kui on väga tõenäoline, et seda hiljem tagasi ei pöörata'' (Robinson *et al.* 2020).

Peatükis 1.2 on autor viidanud IFRS 15 § 44-le, mille järgselt võib müügitulu kajastada ka sel juhul, kui kaup pole veel liikunud ühest omandist teise, kuid on kindel, et see tulevikus toimub, ning müügitulu tühistamist ei toimu.

Hooldusosakonna lepingute tulu kajastatakse lineaarselt perioodi jooksul, kuna arveid väljastatakse igas perioodis (kuus) ja ka laekumine toimub samas perioodis.

2.3.2. Kulude arvestus

Enamus ettevõtte kuludest tuleneb ehitusprojektidest ehk põhitegevusest. KONE põhireegel on vastavalt IFRS-i standardile IAS 2 kulud, mis tekkisid seoses lepingu täitmisega, käsitletakse vastavalt KONE standardile KAS 7 varudena.

“Projektikulude liigid uuritavas ettevõttes(KONE ... 2021):

- Enne toote tarnimist tehtud kulutused(nt projekteerimis- ja planeerimiskulud) peavad olema kapitaliseeritud poolelioleva tootena (WIP), kui need kulud on kaetavad ja kajastatakse projekti kuludena.
- Lepingu / hoone / liftigrupi / seadmete tasemel tekkinud üldkulud ehk kõik otsesed projekti kulud.
- Alltöövõtja kulud - kui alltöövõtja on töö teostanud ja töö on KONE poolt vastu võetud, nimetatakse tehtud kulutusi kuludeks alltöövõtjatele. Enne seda on antud tööle loodud ostutellimused, mis on majandusarvestuse programmis kinnitatud ja vastu vastu võetud.
- Kulud projektidele, mis on ootel või hilinenud: kulud kajastatakse, kui nad on tekkinud. Projektide tulused, mis on ootel või on pikka aega edasi lükatud, tuleks hoolikalt analüüsida, et projekti tulu ei oleks ülehinnatud, st kajastatud tulu peaks piirduma kogutud tasu summaga.
- Projekti/lepingu saamise kulud – kulud, mida käsitletakse lepingu saamise lisakuludena, st kulud, mida ilma lepingu sõlmimiseta poleks tekkinud nt juriidilised tasud jms...”

Kulud, mida ei käsitleta varudena, vaid kajastatakse kuluna nende tekkimise hetkel:

- ebatavaliselt palju raisatud materjale, tööjõudu või muid tootmiskulusid;

- ladustamiskulud, välja arvatud juhul, kui need on seotud WIP -ga ja on vajalikud tootmisprotsessis enne järgmist tootmisetappi;
- müügi- ja turunduskulud;
- uurimis- ja arenduskulud;
- administratiivsed üldkulud, mis ei aita kaasa varude viimisele nende praegusesse asukohta ja seisukorda, nt kontrolli/rahandusega seotud, personalifunktsioonide ja üldhalduse kulud.

Projektidele arvestatakse ka kulureservi. Kulureserv seisneb selles, et igale projektile luuakse eelarve koos eelarvestatud/plaanitud kuludega. Kui kõik kulud pole projekti sulgemise hetkel projektiarvestusse (raamatupidamisprogrammi) jõudnud, tekitab SAP puudu olevatele kuludele kulureservi (late-cost-reserve – LCR). Kolm kuud püsib kulureserv SAPis ja kui selle aja möödudes pole puuduvad, plaanitud kulud ettevõttesse/projekti alla jõudnud, tühistab SAP projekti kulureservi.

2.4. Aruanded ja aastaaruande koostamine uuritavas ettevõttes

Eestis registreeritud ning tegutseval suurkontserni tütarettevõttes, kus igapäevatöö põhineb IFRS põhimõtetel, tuleb aastaaruanne koostada vastavalt Eesti Finantsaruandluse standardile. Käesolevas peatükis selgitab autor välja, millised on väljakutsed sellise aruande koostamiseks.

“RTJ 2, “Nõuded informatsiooni esitusviisile raamatupidamise aastaaruandes” - eesmärgiks on sätestada reeglid finantsinformatsiooni esitamise viisi kohta Eesti hea raamatupidamistava kohaselt koostatavates raamatupidamise aastaaruannetes. Eesti hea raamatupidamistava on rahvusvaheliselt tunnustatud arvestuse ja aruandluse põhimõtetele tuginev raamatupidamistava, mille põhinõuded kehtestatakse raamatupidamise seadusega ning mida täiendavad Raamatupidamise Toimkonna juhendid.”(RTJ 2, ptk 1)

Emaettevõtte regulatsioonide järgi jaotub KONE aruandlus kolmeks. Igakuine raporteerimine keskendub kuu tulemuste hindamisele. Kvartali ja aasta tulemuste raporteerimise peamine eesmärk on informeerida investoreid majanduslikest tulemustest, mis on kooskõlas Rahvusvaheliste Finantsaruandluse Standarditega. Igakuine raporteerimine hõlmab endas ettevõtte

siseste kontode andmete ühtlustamisi ning kvartali ja aastalõpu raporteerimisel lisanduvad aruannete lisad.

Raporteerimiseks kasutatakse kahte rakendust: Qlik Sense ja Beacon. Qlik Sense (vt Lisa 11) rakendus võimaldab ise valida, millist aruannet, milliste näitajatega töötaja soovib. Beacon rakendusega raporteeritakse ja võrreldakse ettevõtte siseseid saldosisid.

''Finantsaruanded on (majandus)üksuse finantsseisundi ja -tulemuse struktureeritud esitus. Üldotstarbeliste finantsaruannete eesmärk on anda (majandus)üksuse finantsseisundi ja -tulemuse ning rahavoogude kohta informatsiooni, mida lai ring aruande kasutajaid saaks oma majandusotsuste tegemisel kasutada. Finantsaruanded näitavad ka juhtkonna kätte usaldatud ressursside kasutamise tulemuslikkust. Selle eesmärgi täitmiseks annavad finantsaruanded informatsiooni (majandus)üksuse: a) varade; b) kohustiste; c) omakapitali; d) tulude ja kulude; e) omakapitali muude muutuste ja f) rahavoogude kohta. See informatsioon koos lisades sisalduva muu informatsiooniga aitab finantsaruannete kasutajatel prognoosida (majandus)üksuse tulevase rahavoogusid ning eeskätt nende ajastust ja kindlust''. (EK 2008 määrus 1126/2008)

IFRS-i järgijate ja Eesti Finantsaruandluse Standardi järgijate rendiarvestuse peamine erinevus seisnes kuni aastani 2018 rendikulu kajastamises. IFRS 16 järgi kajastatakse kõiki ettevõttes olevaid rendilepinguid bilansis varana, mille pealt arvestatakse amortisatsiooni. RTJ 9 sätestab, et kõik rendilepingud, mille puhul ei kandu varadega seonduvad riskid ning hüved üle rentnikule, tuleb kajastada kasutusrendina (RTJ 9, pkt 6). Sellest lähtuvalt on AS KONE aastaid elimineerinud bilansist varana kajastatud (liising- ja rendilepingu alusel olevaid) varasid ja kasumiaruandest varadelt arvestatud amortisatsiooni, et aastaaruanne vastaks Eesti seadusandlusele, mis tähendab, et rendi- ja liisinglepingulised varad oleksid kajastatud kasutusperioodi jooksul lineaarselt kuluna.

Elimineerimine bilansist:

D: *Accrued depreciation - Leased Buildings*

K: *Leased Buildings*

Sama kanne ka masinate kohta:

D: *Accrued depreciation – Leased Vehicles*

K: *Leased Vehicles*

Elimineerimine kasumiaruandest:

D: *Leasing cost adjustments*

K: *Depreciation*

Aastast 2018 viidi RTJ 9 sisse muudatus, millest lähtuvalt on lubatud ettevõtete puhul, kes järgivad IFRS-i, kajastada liisingilepingute alusel ettevõttes kasutusel olevat vara bilansis varana.

''Käesoleva juhendi kohaselt sõltub rendilepingute kajastamine üldjuhul sellest, kas tegemist on kasutus- või kapitalirendiga. Erandiks on rendilepingute kajastamine sellise rentniku aruannetes, kes lähtub renditavate varade kajastamisel käesoleva juhendi punkti 31 alapunktis (b) kirjeldatud IFRS 16 arvestuspõhimõttest – sellisel juhul kajastatakse kõiki rendilepinguid (sõltumata sellest, kas need vastavad kasutus- või kapitalirendi definitsioonile) vastavalt punktides 34-38 kirjeldatud meetodile (erandiks on lühiajalised ja väheväärtuslike varade rendilepingud, mida tohib kajastada vastavalt punktides 39-40 kirjeldatud meetodile). Rentide liigitamisel on määravaks kriteeriumiks asjaolu, kui suures ulatuses kannab renditud vara omandiga seonduvaid riske ja hüvesid rendileandja või rentnik'' (RTJ 9, ptk 7)

Autori ettepanek kontsernile on, et vastavalt 2018 aastal muudetud RTJ 9-le ei oleks tarvis teha enam lisakandeid ning emaettevõtte peaks lubama IFRS-i järgimist liisingute kajastamisel.

Aastaaruande koostamisel korrigeeritakse aruande lisades Eesti üksuse POC-i arvestust. Majandusarvestus programm SAP arvestab tulu vastavalt POC-le automaatselt ning KONE kontsern sätestab, et SAP on proovibilansi allikas, millest algab kohalike aruannete koostamine ning seetõttu tuleb õige tulemuse saamiseks teha ümberarvestus, et projektide tuluarvestus vastaks Eesti finantsarvestusele. Selleks teeb raamatupidaja vajalikud arvutused (vt Lisa 12). Tuluarvestus vastavalt RTJ 10-le ''Tulu Kajastamine'' meetodile on alljärgnev

$$POC \% = \frac{a}{b} \tag{1}$$

$$\text{Arvestuse hetkeks kogu tulu} = c \cdot POC \% \tag{2}$$

$$\text{Arvestuse hetkeks kogu kulu} = d \cdot POC \% \tag{3}$$

$$POC \text{ kasum} = e - f \tag{4}$$

$$POC \text{ arveldamata tulu} = e - g \tag{5}$$

kus

a - tegelik kulu

- b - plaanitud kogu kulu
- c - plaanitud tulu
- d - plaanitud kogukulu
- e - POC tulu
- f - POC kulu
- g - tegelik tulu

IFRS 15 ja RTJ 10 sätestavad tuluarvestust valmidusastme meetodil sarnaselt. "Majandusüksus kajastab tulu, kui majandusüksus viib täide kohustuse, andes kliendile üle lubatud kauba või teenuse (st vara). Vara üleandmine tähendab, et klient saab selle vara üle kontrolli." (IFRS 15 § 31) Tuluarvestamine valmidusastme meetodil algab, siis kui kliendile on tellitud toode üleantud ja müüjale on tekkinud kulu.

"Tulu kaupade müügist kajastatakse siis, kui kõik järgnevalt loetletud tingimused on täidetud: (RTJ 10, ptk 18)

- (a) olulised omandiga seonduvad riskid ja hüved on läinud üle müüjalt ostjale;
- (b) müüjal ei ole jätkuvalt niisugust haldamise vastutust, mida seostatakse tavaliselt omandiga ning puudub tegelik kontroll kauba või toote üle;
- (c) tulu müügitehingust saab usaldusväärset mõõta;
- (d) tehingust saadav majanduslik kasu (nt tulu laekumine) on tõenäoline;
- (e) tehinguga seotud kulutusi on võimalik usaldusväärset hinnata. "

Selleks, et eesti üksuse aastaaruanne vastaks EFS-le, elimineerib pearaamatupidaja SAP'i koostatud kasumiaruandest üksuse väljastatud ettemaksuarvete eest laekunud summad ning kajastab bilansis kohustiste all ning arvutab projektide tulu vastavalt valmidusastme meetodile.

2.5. Järeldused ja ettepanekud

Lõputöö uurimistulemusena selgus, et teenuste sisseostmine on kindlasti soovitatav suurettevõtetele, mille igapäeva töös esineb mitmeid rutiinseid ning vajalikke tööjuppe, mis ei nõua tööteostajalt palju teadmisi kuid on ajamahukad. Töötellija peaks edastama kindlad nõudmised ning vajaliku info, et tehtava töö kvaliteet vastaks nõudmistele ning oleks teostatud kokkulepitud aja jooksul. Sisseostetava teenuse tellija ning teenusepakkuja vahelises lepingus peaks sätestama agentide/töötajate koolituslikud nüansid: näiteks, kui tihti teostatakse agentidele

korduskoolitusi. Uurimuse tulemusene selgus, et kõige rohkem tekib vigu töötajate ebapiisavast koolitusest ja tihti vahetuvatest agentidest. Kõige parema tulemuse annaks sisseostetud *P2P* protsessi puhul Basware kasutuselevõtt.

SAP on tuntud oma keerukuse poolest ja nii ka uuritavas ettevõttes, peaks kontsern korraldama finantsosaosakonna tööd kohaliku üksuse nõuetest ja asukoha riigist lähtuvalt. Rääkides üldisest tööjaotuseset arvete ning kreditarvete väljastamisel, mis peaks olema korraldatud võimalikult ühtselt: osakond mis väljastab arve, väljastab ka kreditarve. Kliendi- ja tarnijakonto loomine, ei tohiks tekitada lisatööd kontsernis, ning peaks olema teostatav ühe oskonna poolt.

Kuluarvestuse aluseks on korrektne ning ettevõtte tegevusvaldkonnast lähtuvalt koostatud kontoplaan. Kontoplaani koostamisel on oluline analüüsida kõiki kuluelemente ning vajadusel tuleks kontoplaani muuta või lisada kontosid. Autori ettepanek kontsernile on muutuvkulude alajaotusesse lisada kulukontod, kuhu saab kontereida arveid, mida esineb mitmeid kordi kuus (töölase koolituse ja paigaldusseadme transpordi kulu).

Seadused muutuvad ning ka 2018 aastal muudetud seadus puudutab antud ettevõtet. Nimelt on alates 2018 lubatud Eestis tegutseval, IFRS' s aruandlust järgival ettevõttel kajastada rendikulusid vastavalt IFRS 16-le varadena. Ettepanek emaettevõttele oleks, et ka Eesti üksus võiks rendikulusid kajastada nii nagu kajastab emaettevõtte.

KOKKUVÕTE

KONE kontsernis on aastaid juurutatud finantsprotsesside automatiseerimise protsessi. KONE Eesti üksusesse jõudis antud etapp aastal 2017, mis tõi kaasa majandusarvestusprogrammi muutuse, finantsteenuste sisseostmise teenuse pakkujalt ja finantsprotsesside automatiseerimise. Tulenevalt protsessi muutustest ja ka rahvusvahelise kontserni eripärast, on Eesti üksuses puudu ajakohane, ühtne arvestussüsteemi dokumentatsioon. Kontserni poolt väljastatud raamatupidamise regulatsioonid on ingliskeelsed ning mahukad ja sobivad pigem suuremate tütarettevõtete finantsosakonna igapäevase töö reguleerimiseks.

Tulenevalt mainitud muutustest ning olukorrast, oli lõputöö eesmärgiks koostada AS-le KONE raamatupidamise sise-eeskirjade kujul juhend, mis vastaks Eesti seadusandlusele, oleks vastavuses kontserni nõuetega ning oleks üheselt arusaadav kõigile infotarbijatele. Selleks, et lõputöö tulemus oleks eesmärgipärane, vastaks tegelikule elule ning oleks finantsosakonna igapäeva töös kasutatav, uuris autor protsesside automatiseerimise ja sisseostetud teenuste mõju üksuse finantsosakonna igapäeva tööle. Kuna emettevõtte ja Eestis asuva tütarettevõtte aastaaruanded koostatakse erinevate standardite järgi, vastavalt IFRS ja EFS, oli lõputöö teiseks uurimisülesandeks raamatupidamisesüsteemi peamiste erinevuste analüüs AS KONE seisukohalt ning selgitused koostatavas sise-eeskirjades, mis oleks abiks sellise ettevõtte aastaaruande koostamisel.

Erinevused, mida autor töös analüüsib, on: tulu kajastamine valmidusastme meetodil, ettemaksu käsitus, rendiarvestus. Eesmärgi saavutamiseks võrdles autor erinevate standardite käsitlusi antud teemadel ning tõi välja valemid ja raamatupidamislikud kanded, kuidas igapäeva töös IFRS'i järgiv ettevõtte saab muuta oma aastaaruande EFS-le vastavaks. Uurimuse tulemusena selgus, et aastast 2018 on EFS-i poolt ka nendel ettevõtetel, kes teostavad oma raamatupidamist IFRS-i alusel, lubatud kajastada renditud vara varana. Kontsernipoolsete nõuete tõttu ja EFS-i alusel on Eesti üksus aastaid kajastanud liisitud varasid siiski kasutusrendina, kasumiaruandes. Autori

ettepanek kontsernile oleks, et lisatöö vähendamise eesmärgil võiks lubada antud üksusele IFRS-i järgset liisingvarade kajastamist.

Lõputöö eesmärgi saavutamiseks kirjeldas ja analüüsis autor ettevõttes kasutusel olevaid protsesse, tõi välja protsesside eelised ja puudused ning lähtuvalt analüüsi tulemusest tegi parendusettepanekud emavõttele. Lihtsamate ja rutiinsemate ülesannete allhanke korras ettevõttest välja viimine on suurkontsernide hulgas tõusev trend, kuna see annab finantsosakonnale/raamatupidajale võimaluse tegeleda sisulisemate ülesannetega ning ettevõtte saab keskenduda oma põhitegevusele. Finantskeskused teevad rutiinsete ülesannete täitmisel ära tänuväärse töö, kuid on siiski tööloike, mille sisseostmine ei ole lihtsustanud kohaliku üksuse raamatupidaja tööd.

Tulemustest selgus, et teenuste sisseostmisel esinevad nii eelised kui puudused. Sisseostetud teenuste puhul on suureks eeliseks suuremahulise manuaalse töö teostamine partnerettevõtte poolt (nt arvete skaneerimine, panga laekumiste sidumine arvetega jne...) ning ka kuluefektiivsus, sest teatavasti on tööjõud Indias odavam kui Eestis. Kuid teenuste sisseostmises on ka puuduseid, mis põhjustavad kohalikule üksusele hoopis lisatööd. Autori ettepanek on, et protsessid, kus üks üksus dubleerib teise üksuse tööd, ei ole kindlasti aja kokkuhoiu mõttes mõttekas tegevus ning protsess peaks olema ühe üksuse hallata ja teostada. Partner Indias peaks regulaarselt koolitama oma agente või viima sisse topeltkontrolli võimaluse, et kõik arved, mida peab skaneerima, skaneerimisse ka jõuaksid.

Automatiseeritud protsessidest ehk robotitest on abi suuremahuliste ja igakuiste kindlate konteerimiskannete teostamisel. Üksikud, igapäevased paranduskanded, millelt aja kokkuhoid puudub, võiks finantsosakond konteerida otse raamatupidamisprogrammi.

Kogu analüüsitud protsesside, teenuste ning väljatoodud seaduste ja valemite alusel koostas autor ettevõttele kompaktse, nii kontserni enda raamatupidamise raamistikule/standarditele kui ka Eesti aruandluskorraldusele vastava raamatupidamise sise-eeskirja (vt Lisa 13), mis on leitavad Google Docs'ist. Tänu autori uurimusele ja lõputöö tulemusena on ettevõttes nüüdsest olemas sise-eeskiri, mis on heaks tööriistaks nii olemasolevatele kui ka ettevõttesse sisenevatele uutele töötajatele. Lõputöö tulemusena koostatud arvestussüsteemi ühtne dokumentatsioon on abiks finantsosakonna igapäeva töö teostamisel, kiirendab uue töötaja sisseelamisprotsessi ettevõttesse ning on vastavalt

Raamatupidamise seadusele nõutud dokument ettevõttes, mis tänu käesolevale lõputööle AS KONEs nüüd olemas on.

Nagu lõputöös mainitud on tuleviks kahte liiki ettevõtteid: need, mis ostavad allhanget sisse, ja need, mis pakuvad allhanke teenust. Üha rohkem ettevõtteid automatiseerivad oma protsesse ja sellest tulenevalt muutub raamatupidajate töö ühe rohkem IT- kesksemaks. Raamatupidajatel pole enam mitte ainult võimalus, vaid lausa kohustus ennast arendada ning olla avatud uutele suundadele finantsmaailmas, mida seal kindlasti on, sest finantskeskused on leidnud oma tee ka Eestisse. Mitmed suurfirmad on viimaste aastate jooksul oma finantskeskused Eestisse rajanud. Autori hinnangul on lõputöö eesmärk täidetud.

Käesolev lõputöö võiks pakkuda huvi mõlema ärisuunaga ettevõtetele: nii neile, kes pakuvad allhanke teenust kui ka neile, kes seda sisse ostavad, et osata tähelepanu pöörata probleemsematele kohtadele ning vigu vältides keskenduda äriarendusse.

SUMMARY

DESIGN OF AN ACCOUNTING SYSTEM ON THE EXAMPLE OF AS KONE, A SUBSIDIARY OF AN INTERNATIONAL GROUP

Merit Soosaar

The KONE Group has been implementing a Financial Transformation program for many years already. This stage reached KONE's Estonian unit in 2017, which also led to a change in the accounting program, outsourcing of financial services and automation of financial processes. Due to the changes in the process and also the specifics of the international group, the Estonian unit lacks up-to-date, accounting system documentation. The accounting regulations issued by the Group are in English and voluminous and are more suitable for regulating the daily work of the finance department of larger subsidiaries.

Due to the mentioned changes and situation, the aim of the dissertation was to prepare a guide for AS KONE in the form of internal accounting rules that would comply with Estonian legislation, comply with the Group's requirements and be unambiguous to all information users. In order for the result of the dissertation to be purposeful, to correspond to real life and to be used on daily basis at work of the finance department, the author studied the impact of process automation and outsourced services on the daily work of the unit's finance department. As the annual reports of the parent company and the Estonian subsidiary are prepared according to different standards, according to IFRS and EFS, the second research task was the analysis of the main differences in the accounting system from the point of view of AS KONE and explanations in the internal rules. The differences that the author analyzes in the research are: recognition of income using percentage of completion method, treatment of prepayments, accounting for assets - accounting for operating leases. To achieve this goal, the author compared the approaches of different

standards on these topics and pointed out the formulas and accounting entries of how a company that complies with IFRS can make its annual report compliant with EFS in its daily work.

As a result of the study, it became clear that from 2018, EFS will also allow companies that perform their accounting in accordance with IFRS to recognize leased assets as assets. However, according to the Group's request and the EFS, the Estonian unit has for years recognized the leased assets as operating leases in the income statement. The author's proposal to the group would be to allow the entity to recognize lease assets in accordance with IFRS in order to reduce additional work.

In order to achieve the goals of the study, the author described and analyzed the processes used in the company, pointed out the advantages and disadvantages of the processes, and based on the results of the analysis, made improvement proposals to the parent company. Outsourcing of simpler and more routine tasks is a rising trend among large groups, as it allows the finance department / accountant to perform more substantive tasks and allows the company to focus on its core business. The financial centers do a commendable job in their routine tasks, but there are still sections of work that have not made it easier for the local unit's accountant to outsource.

The results showed that there are both advantages and disadvantages to outsourced services. In the case of outsourced services, a major advantage is the large-scale manual work performed by the partner company (eg scanning invoices, linking bank receipts to invoices, etc.) as well as cost efficiency, as it is known that labor is cheaper in India than in Estonia. However, there are also shortcomings in the outsourcing of services, which causes the local unit additional work instead. The author suggests that processes where one unit duplicates the work of another unit are certainly not a time-saving activity and the process should be managed and carried out by one unit. A partner in India should regularly train their agents or introduce a double check so that all invoices that need to be scanned can be scanned.

Automated processes, ie robots, help to perform large-scale and monthly posting entries. Individual, daily correction items that do not save time could be posted directly to the accounting program by the finance department.

As a result of all the analyzed processes, services and the above-mentioned laws and formulas, the author prepared for the company a compact set of internal accounting rules in accordance with the Group's own accounting framework / standards and Estonian reporting (see Note 13), which can

be found on Google Docs. Thanks to the author's research and as a result of the dissertation, the company now has a rule that is a good tool for both existing and new employees entering the company. The unified documentation of the accounting system prepared as a result of the dissertation helps to carry out the daily work of the finance department, speeds up the induction process of the new employee and is a document required by the Accounting Act in the company. According to the author, the aim of the dissertation has been met.

This dissertation could be of interest to companies with both businesslines: those who provide outsourcing services and those who outsource it, in order to be able to pay attention to more problematic places and focus on business development while avoiding mistakes.

KASUTATUD ALLIKATE LOETELU

Alver, L. (2008). Ehituslepingute tulu kajastamine. Kättesaadav: <https://www.rup.ee/raamatupidamine/artiklid/ehituslepingute-tulu-kajastamine> 3.november 2021

Dhameja,N.(2005). Finance and Accounting. *The Journal of Business Perspective*, 9, 105-107.

Euroopa Komisjoni määrus (EÜ) nr 1126/2008, 3. november 2008, millega võetakse vastu teatavad rahvusvahelised raamatupidamisstandardid kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 1606/2002, Euroopa Liidu Teataja, L 320/1, 29.11.2008, lk 50

Kannistu, S. (2017). IFRS 15 muudab oluliselt müügitulu. Kättesaadav: <https://www.rup.ee/uudised/maksud-ja-raamatupidamine/ifrs-15-muudab-oluliselt-muugitulu> 3.november 2021

Lepvalts, E.(2013). Raamatupidamise sise-eeskirjade koostamine. Tallinn: Pandekt OÜ

IFRS 16 Leases. International Accounting Standard Board. Kättesaadav: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-16-leases.html/content/dam/ifrs/publications/html-standards/english/2021/issued/ifrs16/>

Eesti Statistikaamet (2021). ER025. Majanduslikult aktiivsed ettevõtted töötajate arvu järgi [E-andmebaas] Kättesaadav: <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/valdkonnad/majandus/majandusüksused>, 13.11.2021

Mehilane, M. (2011). Garantiikiri – kergestiavanev langevari tellijale. Kättesaadav: <https://www.ehitusuudised.ee/arvamusd/2011/07/06/garantiikiri-kergestiavanev-langevari-tellijale>, 3. november 2021.

Raamatupidamise Toimkonna juhend nr 2 - Nõuded informatsiooni esitusviisile raamatupidamise aastaaruandes (muudetud 2011) RT 2009, 3, 46

Raamatupidamise seadus, [RT I 2002, 102, 600](#)

- Pilvepõhine SAP majandustarkvara aitab ettevõtte äril targalt kasvada. RMP. Kättesaadav: <https://www.rmp.ee/tarkvara/suur/sap-business-bydesign/pilvepohine-sap--majandustarkvara-aitab-ettevotte-aril-targalt-kasvada> 09.11.2021
- Raamatupidamise Toimkonna juhend nr 9 – Rendiarvestus. Vastu võetud 22.12.2017 – RT I, 20.12.2019, 23
- IFRS 15 Revenue from Contracts with Customers. International Accounting Standard Board. Kättesaadav: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-15-revenue-from-contracts-with-customers.html/content/dam/ifrs/publications/html-standards/english/2021/issued/ifrs15/>
- Robinson, T.R., Henry, E., Broihahn, M.A., (2020) International financial statement analysis (4th ed). New Jersey: Wiley
- Sung, J.S. Minsuk, K.S. (2021). How User Perceptions of SAP ERP System Change with System Experience. *The First International conference*. October 2018
- Teearu, K. (2020). Kuluarvestuse põhimõtted tootmises, kaubanduses ja teenusettevõttes. Kättesaadav: <https://robbybobby.ee/raamatupidamine/kuluarvestuse-pohimotted-tootmises-kaubanduses-ja-teenusettevottes/> 08.november 2021
- Teearu, K. (2021). Raamatupidamise automatiseerimine. Kättesaadav: <https://teabevara.ee/et/app/raamatupidamine/raamatupidamise-automatiseerimine>
- Raamatupidamise Toimkonna juhend nr 10 – Tulukajastamine. Vastu võetud 01.01.20218. Kättesaadav: [file:///C:/Users/MSoosaar/Downloads/rtj_10_-_tulu_kajastamine%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/MSoosaar/Downloads/rtj_10_-_tulu_kajastamine%20(1).pdf)
- Vidyaranya, B.G. Cydnee, B. (2005). Success and failure factors of adopting SAP in ERP system implementation. *Business Process Management Journal*, 5, 501-516

LISADE SISUKORD

Lisa 1. KONE WAY raamatupidamise standardid.....	49
Lisa 2. KPM maksevorm.....	50
Lisa 3. SAP'i transaktsioonid.....	51
Lisa 4. SAPi liides FIORI.....	52
Lisa 5. Majanduslikult aktiivsed ettevõtted töötajate arvu järgi.....	53
Lisa 6. Kliendikaart	54
Lisa 7. Muutuv- ja püsikulude kontod.....	55
Lisa 8. Muutuvkulude kontoplaan	56
Lisa 9. Aegumiste protokoll SAP'st.....	57
Lisa 10. Teostatud tööde akt.....	58
Lisa 11. Qlik Sense.....	59
Lisa 12. Projekti tulud valmidusastme meetodil	60
Lisa 13. AS KONE raamatupidamise sise-eeskiri.....	61
Lisa 14. Lihtlitsents	62

Lisa 1. KONE WAY raamatupidamise standardid

KAS0	KONE Raamatupidamise raamistik	Raamistik selgitab üldiselt KONE raamatupidamise põhimõtteid ja printsiipe
KAS1	KONE Raamatupidamise Standard 1 Tulude kajastamine	Standard kirjeldab tulude kajastamise strateegiat ja kasutatavaid meetodeid.
KAS2	KONE Raamatupidamise Standard 2 Nõuded ja lepingulised varad ning kohustused	See standard kirjeldab saadaolevate nõuete, lepinguliste varade ja saadaolevate ettemaksete (st lepinguliste kohustuste) raamatupidamislikku käsitlust.
KAS3	KONE Raamatupidamise Standard 3 Varad	Selle standardi eesmärk on kirjeldada raamatupidamislikku käsitlust ja esitamise meetodeid finantsvarad ja -kohustuste üle.
KAS4	KONE Raamatupidamise Standard 4 Materiaalne ja immateriaalne põhivara	Materiaalne ja immateriaalne põhivara
KAS5	KONE Raamatupidamise Standard 5 Firmaväärtus ja muud omandamisega seotud immateriaalsed varad	Käesolev standard kirjeldab firmaväärtuse ja muude omandamisega seotud immateriaalsete varade arvestuslikku käsitlemist.
KAS6	KONE Raamatupidamise Standard 6 Liising	Standard kirjeldab liisingute raamatupidamislikku käsitlust KONE-s
KAS7	KONE Raamatupidamise Standard 7 Varud	See standard kirjeldab KONE varude arvestuslikku käsitlemist
KAS8	KONE Raamatupidamise Standard 8 Omakapital	Standard kirjeldab omakapitali mõõtmispõhimõtteid koos omakapitali muutuste realiseerimise, aruandluse ja võrdlemise põhimõtetega.
KAS9	KONE Raamatupidamise Standard 9 Eraldised ja viitlaekumised	Käesoleva standardi eesmärk on kirjeldada eraldiste ja viitlaekumiste arvestuslikku käsitlust.
KAS10	KONE Raamatupidamise Standard 10 Hüvitised töötajatele ja aktsiapõhised maksed	See standard kirjeldab töötajate hüvitiste (nt pensionid ja lõpetamishüvitised) arvestuslikku käsitlemist ning täpsustab finantsaruandlust, kui KONE teeb aktsiapõhise maksetehingu.
KAS11	KONE Raamatupidamise Standard 11 Tulumaks	Käesoleva standardi eesmärk on kirjeldada tulumaksu arvestuslikku käsitlust ja edasilükkunud maksude kajastamist.
KAS12	KONE Raamatupidamise Standard 12 Konsolideerimine ja sisetehingud	Standard kirjeldab konsolideerimis- ja vastavusseviimise põhimõtteid, mida KONE -s konsolideeritud aruannete koostamisel rakendatakse.

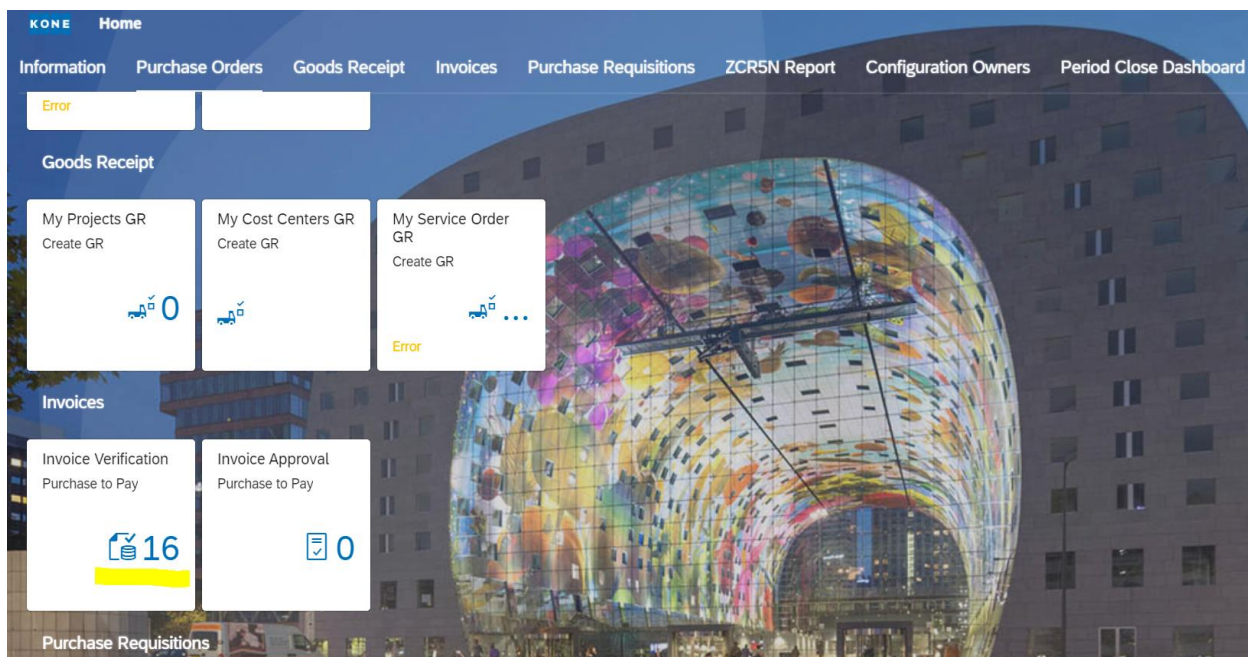
Allikas: KONE (2021)

Lisa 3. SAP'i transaktsioonid



Allikas: Kuvatõmmis SAP'i transaktsioonidest

Lisa 4. SAPi liides FIORI



Allikas: Kuvatõmmis FIORist

Lisa 5. Majanduslikult aktiivsed ettevõtted töötajate arvu järgi

Majanduslikult aktiivsed ettevõtted töötajate arvu järgi | 2013 – 2020

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kokku	112 760	113 765	117 398	120 450	127 622	131 650	133 784	137 980
250 ja enam	182	191	195	196	194	186	184	172
50-249	1 126	1 162	1 200	1 184	1 150	1 172	1 159	1 156
10-49	5 793	5 874	6 281	6 293	6 391	6 548	6 779	6 509
Vähem kui 10	105 659	106 538	109 722	112 777	119 887	123 744	125 662	130 143

Allikas: Eesti Statistikaameti (2021)

Lisa 6. Kliendikaart

Display Customer: General Data

Other Customer Additional Data (Poland) Business Partner Classification (RO)

Customer 13109534 HERAKOS OÜ TALLINN

Address Control Data Payment Transactions Marketing Export Data

Preview

Name

Title

Name HERAKOS OÜ

Search Terms

Search term 1/2 HERAKOS OÜ

Street Address

Street/House number SUUR-POSTI TN 3

Postal Code/City 80019 TALLINN

Country EE Estonia Region

Time zone EET

Transportation Zone EE Estonia

PO Box Address

PO Box

Postal code

Company Postal Code

Communication

Language Estonian Other communication...

Telephone Extension

Mobile Phone Extension

Fax Extension

E-Mail

Standard Method

Data line

Telebox

Comments

Allikas: Kuvatõmmis SAP'ist

Lisa 7. Muutuv- ja püsikulude kontod

462	RE53 Selling and admin expenses -external			
463	RE53A Car expenses			
471	RE53B Consulting and external services			
477	RE53C Fees & Patents			
484	RE53D Insurance			
487	RE53E IT			
498	RE53F Legal and auditing expenses			
504	RE53G Marketing expenses			
517	RE53H Representation and entertainment			
522	RE53J Other expenses			
540	RE53K Personnel related costs			
550	RE53L Rents and premise related costs			
559	RE53N Telephone			
564	RE53O Training			
571	RE53P Travelling & Conferences			
575	RE53Q R&D material costs			
579	RE53R Office			
586	RE53S Transaction costs - acquisitions			
588	RE53U External temporary staff services			
591	RE53V Incident related claims			
592	RE53V1 End user / 3rd party inc.			
597	RE53V2 Work related inc.			
602	RE53V3 Other inc.			
604	RE53I Selling and administration expenses - internal			

RE36	Other variable costs			
RE36A	Car expenses			
RE36B	Personnel related costs			
RE36C	Site and Facility related costs			
RE36D	Telephone			
RE36E	Travelling & Conferences			
RE36F	Tools and other consumables			
RE36G	External temporary personnel services			
RE36H	Operations related taxes			
RE36J	Other costs			

Allikas: KONE (2021)



Lisa 8. Muutuvkulude kontoplaan

RE36J Other costs	RE36J	436603	Other operating expenses - Factoring costs	Account to be used for factoring expenses. Countries: China
RE36J Other costs	RE36J	436604	Local opening / closing account - RE36	Account to be used in local year end closing / opening for units which need to book special entries on row RE36. Countries: Russia
RE36J Other costs	RE36J	436658	Reallocation or variable expenses - intracompany	This account to be used for reallocation or variable expenses between cost centers inside juridical company
RE36J Other costs	RE36J	436805	Payment differences from E-Flow	Small routing differences from invoice verification portal. To be entered manually .
RE36J Other costs	RE36J	436810	Quality	Quality expenses
RE36J Other costs	RE36J	436820	Other miscellaneous expenses	Other miscellaneous expenses
RE36J Other costs	RE36J	436821	Other miscellaneous expenses - non tax deductible	Miscellaneous items related to operations - non tax deductible
RE36J Other costs	RE36J	436659	Remote monitoring/data connection - indirect	Remote monitoring/data connection expenses if not allocated to contracts






























Allikas: KONE (2021)

Lisa 9. Aegumiste protokoll SAP'st

AR Aging Report II

Customer Selections

Customer	<input type="text"/>	to	<input type="text"/>	
G/L Account	130000	to	<input type="text"/>	
Progress billing account	226000	to	<input type="text"/>	
Company Code	<input type="text"/>	to	<input type="text"/>	
Document Number	<input type="text"/>	to	<input type="text"/>	
Net due date	<input type="text"/>	to	<input type="text"/>	
Fiscal Year	<input type="text"/>	to	<input type="text"/>	
Special G/L ind.	<input type="text"/>	to	<input type="text"/>	
Dunning Area	<input type="text"/>	to	<input type="text"/>	
Dunning Level	<input type="text"/>	to	<input type="text"/>	
Dunning Block	<input type="text"/>	to	<input type="text"/>	
Dunning block (Master Data)	<input type="text"/>	to	<input type="text"/>	
Bus. Partner Ref Key	<input type="text"/>	to	<input type="text"/>	
Reference Key 2	<input type="text"/>	to	<input type="text"/>	
Sales Document	<input type="text"/>	to	<input type="text"/>	
Sales Office	<input type="text"/>	to	<input type="text"/>	
Sales Group	<input type="text"/>	to	<input type="text"/>	
Sales Group1	<input type="text"/>	to	<input type="text"/>	
Business Area	<input type="text"/>	to	<input type="text"/>	
Search term	<input type="text"/>	to	<input type="text"/>	
Billing Type	<input type="text"/>	to	<input type="text"/>	
Customer group	<input type="text"/>	to	<input type="text"/>	
Document type	<input type="text"/>	to	<input type="text"/>	
Profit Center	<input type="text"/>	to	<input type="text"/>	
Alternative payer	<input type="text"/>	to	<input type="text"/>	
Buying Group	<input type="text"/>	to	<input type="text"/>	
Accounting clerk	<input type="text"/>	to	<input type="text"/>	
Sales Employee	<input type="text"/>	to	<input type="text"/>	
Entry Date	<input type="text"/>	to	<input type="text"/>	

Report Specifications

Date for Aging	16.11.2021					
Open Items at Key Dates	16.11.2021					
Days Past Due Categories	0	30	60	90	120	180
Days Past Due Categories	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

- Recc Account
- Company Code
- Dunning Area
- Dunning Area-Business Area
- Sales Office
- Sales Office-Business Area
- Business Area
- Customer Alphabetically
- Customer-Dunning Area-Bus Area
- Customer-Sales Office-Bus Area
- Main Branch

Allikas: Kuvatõmmis SAPist

Lisa 10. Teostatud tööde akt

TEOSTATUD TÖÖDE AKT

9345-02

Objekt: Valukoja 7-2, Tallinn
Periood: September 2019
Tellija: Lakorda Holding OÜ
Töövõtja: AS KONE
Lepingu nr. Töövõtuleping nr. 9345

Nr.	Tööde loetelu	Lepinguline maksumus	Eelnevalt Akteeritud	Käesolev Akt	Kokku koos käesoleva aktiga
1	LIFT 1 valmistamine, transport objektile	32,980.00	32,980.00	0.00	32,980.00
2	LIFT 1 paigaldus ja üleandmine	5,820.00	0.00	5,820.00	5,820.00
	KOKKU:	38,800.00	32,980.00	5,820.00	38,800.00

Kokku käesolev akt ilma k/m: 5,820.00
Käibemaks: 1,164.00
Kokku: 6,984.00

Eelnevalt tasutud:
Kokku tasuda: 6,984.00

Tellijä:

Töövõtja:

Nimi, ametikoht

Kuupäev

Allikas: KONE (2021)

Lisa 12. Projekti tulud valmidusastme meetodil

	SAP arvestus					Raamatupidaja arvestus				
	Plaanitud tulu	Plaanitud kogu kulu	Tegelik tulu	Tegelik kulu	SAP POC %	POC %	POC tulu	POC kulu	POC kasum	Arveldamata tulu
Projekt A	76 200	54 115	41 910	44 588	-	82,4%	62 785	44 588	18 197	20 875

Allikas: Autori arvutused

Lisa 13. AS KONE raamatupidamise sise-eeskirja esimene lehekülj

1. ÜLDSÄTTED

1.1. Raamatupidamise sise-eeskirja eesmärk ja kohaldamine

1.1.1. AS KONE Raamatupidamise sise-eeskiri (edaspidi eeskiri) määrab kindlaks raamatupidamise ja aruandluse korraldamise põhimõtted ettevõtte finantsseisundist, majandustulemusest ja rahavoogudest olulise, objektiivse ja võrreldava info saamise eesmärgil.

1.1.2. Kasutatavad arvestuspõhimõtted ja info esitusviis lähtuvad Eesti finantsaruandluse standardist ning käesolevast eeskirjast. Eesti finantsaruandluse standardi põhinõuded on kehtestatud raamatupidamise seaduses, mida täiendavad Raamatupidamise Toimkonna poolt välja antud juhendid. Raamatupidamise Toimkonna juhendid on leitavad siit: <https://www.rahandusministeerium.ee/et/easb/aruandluskorraldus>

1.1.3. Sellised raamatupidamist ja finantsaruandlust reguleerivad korrad, mida eeskiri ei käsitle, kehtestatakse tegevjuhi kirjaliku korraldusega. Raamatupidamise sise-eeskirja kinnitatakse ja muudetakse ettevõttes kehtestatud korras juhtkonna poolt.

1.2. Raamatupidamise korraldus

1.2.1. Raamatupidamiskohustuslase tegevust juhib ja raamatupidamist korraldab AS KONE juhtkond.

AS KONE juhtkonda kuuluvad:

Baltikumi tegevjuht

Paigaldusjuht

SEB Müügijuht

1.2.2. Raamatupidamistööd juhib ja korraldab vahetult pearaamatupidaja ametijuhendis sätestatud pädevuse piires.

2. KONTOPLAAN JA MUUD MAJANDUSINFO LIIGENDAMISEL KASUTATAVAD TUNNUSED

2.1. Kontoplaan

Majandustehingute kirjendamisel raamatupidamises kasutatakse majandusinfo liigendamiseks käesoleva eeskirja lisa 1 kehtestatud kontoplaani (KOCA) koode. KOCA on leitav Teams'ist, KOE Finance kaustas.

Kontod moodustavad kontoplaani süstematiseerituna bilansi aktiva- ja passivakontodeks, tulude ja kulude kontodeks ning grupeerituna majandusliku sisu järgi.

Kontod on liigendatud põhirühmadeks:

- 1) bilansi aktivakirjete kontod;
- 2) bilansi passivakirjete kontod;
- 3) tulude kontod;
- 4) kulude kontod.

AS KONE raamatupidamise sise-eeskirjad leitavad Google Docs'ist:

<https://docs.google.com/document/d/1TrWjIH0nhg7X7C7U0hOfM5is7JvOAEwuo165OIdFM7g/edit>

Lisa 14. Lihtlitsents

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks¹

Mina, Merit Soosaar,

1. Annan Tallinna Tehnikaülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose "Arvestussüsteemi kujundamine rahvusvahelise kontserni tütarettevõtte AS KONE näitel", mille juhendaja on Ester Vahtre,

1.1 reprodutseerimiseks lõputöö säilitamise ja elektroonse avaldamise eesmärgil, sh Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu digikogusse lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tallinna Tehnikaülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu digikogu kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. Olen teadlik, et käesoleva lihtlitsentsi punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest ning muudest õigusaktidest tulenevaid õigusi.

15.12.2021

Merit Soosaar